

NOVEMBRE
Nº 653 75

iuic
25PTS

CADA POBLE LLAURA EL SEU FUTUR

UNIVERSITAT DE PRADA

AQUESTA LLIBRETA DÓNA FORÇA MÉS QUE INTERESSOS

- Comptes corrents.
- Transferències, girs, ordres d'abonament i de pagament.
- Pagaments a entitats oficials.
- Minibank permanent (ingressos i cobraments les 24 hores del dia).
- Caixes de lloguer.
- Crèdits personals.
- Compra i venda de moneda estrangera.
- Travellers xecs i xecs en divises.
- Domiciliació de tota mena d'efectes, rebuts i factures.
- Custòdia de valors.
- Targeta Master Charge.
- Plans d'estalvi-crèdit.
- Assessorament borsari i d'inversions.
- Oficina d'Informació i d'Assessorament a totes les nostres agències i sucursals.
- Publicacions d'informació econòmica i borsària.
- Servei d'autobanc a Barcelona, Saragossa i Madrid.

lluc

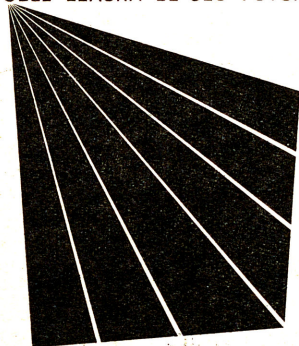
NOVEMBRE 75

NOVEMBRE
N.º 653 75
lluc
25PTS

CADA POBLE LLAURA EL SEU FUTUR

UNIVERSITAT DE PRADA

PORTADA

La capçalera d'aquest número és dedicada a dos temes de profunda repercussió avui, a les Illes: **Obra Cultural Balear** i **U. C. E.**

Portada
de **Frèderic Soberats** i **Lluís Fiol**

LLUC

Revista mensual, n.º 653
Any LV

Direcció:
PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:
Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 32 99
Palma

Director: **Bartomeu Suau Tugores**
Conseller-Delegat: **Manuel Soler** i **Palà**
Caps de Redacció: **Josep M. Llompарт** i
Pere Llabrés i **Martorell**

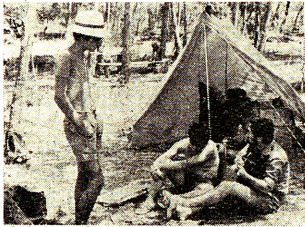
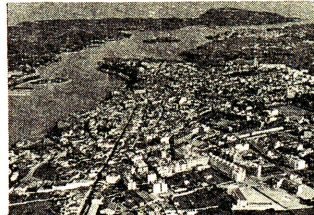
Subscripció: 250 ptes. anuals
Estranger: 300 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 39
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

Sumari

Pàg.

- 2 **EDITORIAL: Obra Cultural Balear: una àmplia labor de sensibilització.**
- 3 **Antoni Tarabini: Les condicions en què volem viure.** Entre una circular d'O. C. B. i un manifest reproduït d'**Oriflama** (octubre 75) sobre l'ordenació territorial de Catalunya, l'autor reflexiona sobre el present del poble de les Illes cap a una alternativa.
- 5 **Climent Garau** es planteja la possibilitat d'integrar més l'esforç de tots els socis d'O. C. B. sobretot davant la conjuntura d'unes **eleccions** per quatre vocalies al consell de gestió.
- 6 **Escoltes de Mallorca**, associació autònoma dins O. C. B., presenta la seva identitat i la seva trajectòria en aquesta plana: també els seus esforços i els seus plans de cara al futur.
- 8 **A Prada s'ha fet...** Una breu síntesi de com actuen i del que ferèen les distintes seccions de la Universitat Catalana d'Estiu, escrita pels mallorquins que hi assistiren.
- 9 **Prada 1975. Ponència de les Illes: Anàlisi social, econòmica, política**, tal que com fou presentada pels illencs aquest estiu passat.
- 13 **Xavier Vidal-Folch. El Puig de Sant Pere: moltes coses en joc.** Un repàs a tota la trajectòria d'aquest desgraciat barri de Ciutat amb totes les seves implicacions socials, polítiques, urbanístiques.
- 16 **L'ESGLÉSIA NOSTRA: Major edat de la Teologia política.** Una clara i fonamentada presentació d'aquesta Teologia, no tan nova i amb genitiu, per Manuel Soler Palà.
- 18 **Cap a uns nous models culturals**, per **Trencavel**.
- 20 **ART. Conversa amb Fraver**, per **Crònica de Tres**. Entre el cromatisme i l'abstracte.
- 24 **Secretariat pedagògic d'O. C. B.** insisteix una altra vegada en aquest problema que ara tenen plantejats els nostres centres educatius: **Ajuntem esforços de cara a l'ensenyament de la nostra llengua a les escoles.**
- 25 **NOTICIARI. Des de Menorca, estiu 75.** Ignasi Mascaró passa revista a les distintes activitats culturals, incidències, manifestacions i decepcions del passat estiu a aquesta illa, de la qual, com diu l'autor mateix, se'n sol tenir un alt concepte mític i llegendari.
- 28 **Rafel Socias** escriu la seva VIII, i penúltima **Crònica de Califòrnia**, i ens parla del missioner petrer **Fra Ginebró Serra**, fundador de les missions catòliques d'aquelles contrades.

Obra Cultural Balear: una àmplia labor de sensibilització

Dins la història més recent del nostre país, cal donar un lloc preeminent pel seu dinamisme i expansió en pro de la nostra cultura a l'OBRA CULTURAL BALEAR. Nascuda l'any 1962, aquests darrers anys per l'augment constant de socis ha passat de ser un cenacle entossudit en la conservació de la personalitat pròpia del nostre poble i de la nostra cultura, a l'hora de les grans fosques i dificultats, a una societat pol.lent i organitzada de cara al desvetlament de la consciència cultural i cívica dels qui vivim a les Illes.

Els objectius de l'O.C.B. queden ben definits en els Estatuts, que han de ser concretats en les actuals circumstàncies històriques. La nostra cultura en les seves diverses manifestacions troba encara dificultats d'expressió i difusió. El nostre poble encara té dificultats per un reconeixement explícit dels valors que li donen una fesomia pròpia. Per això l'O.C.B. vol emprendre una àmplia labor de sensibilització sobre les nostres peculiaritats com a poble. Per això es vol obrir a TOTS (des dels pobles a les barriades) i a TOTES les classes socials.

L'ensenyament de la nostra llengua, la defensa del patrimoni lingüístic de les Illes —dins l'àrea dels Països Catalans—, ha estat sempre l'objectiu prioritari d'O.C.B. Però caldria una ampla tasca de conscienciació perquè aquest manteniment de la nostra llengua no fos una empresa privada, sinó una empresa de les institucions públiques, que subvencionassin l'ensenyament de la nostra llengua als centres escolars, sobretot en aquests moments en què una Llei de l'Estat Espanyol afavoreix —si bé molt limitadament— la introducció de la nostra llengua a les escoles.

També els cursos de cultura han introduït un element crític per comprendre el nostre entorn, en tota la seva amplitud, la nostra història, la nostra terra, la nostra economia, el nostre futur... En aquest sentit cal assenyalar la promoció de la nostra revista, el renaixement de l'Escola d'Estiu «Cèlia Viñas» i també la fundació del cine-club «Imatge 24».

L'O.C.B., conscient del seu deure de defensar el nostre patrimoni cultural, vol estar atenta

editorial

cada dia més a tots els esdeveniments que puguin afectar la nostra col·lectivitat des de qualsevol punt de vista: cultural, urbanístic, ecològic, econòmic, social, etc. En aquest sentit cal que faci sentir la seva veu, sense demagògies ni partidismes, on i quan convengui. I aquesta veu no ha de ser sentida només a Ciutat, sinó també als pobles i a les altres Illes.

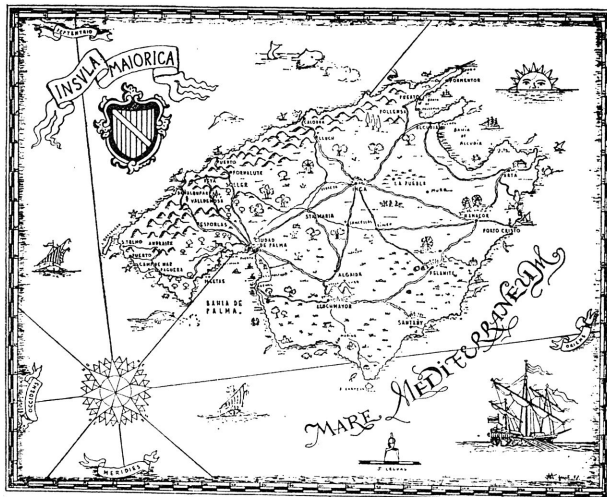
En aquest aspecte l'Obra ja s'ha manifestat en distintes ocasions, com en el cas de la projectada urbanització de Cabrera, de l'urbanització del Grau de Menorca, del parc de les estacions, etc.

L'Obra Cultural és el conjunt de tots els socis, no només és la Junta Directiva. Ara aquesta ha llençat una crida davant la pròxima Junta General: crida a la participació conscient, dinàmica, crítica, suggerent, en totes les activitats, i també en la presentació de candidatures i votació de quatre membres per renovar el consell de gestió.

Cada poble llaura el seu futur: ha estat un lema propagandístic de l'Obra. Un lema que hauria de fer meditar tots els qui pensam i treballam en el present i en el futur del poble de les Illes: de totes, i en aquest sentit són engrescadores les contínues activitats —no mancades de retalls dolorosos— de l'Obra Cultural a Menorca, autònomament —és clar— dirigida per menorquins. Un lema que hauria d'aglutinar sempre més no sols les persones interessades en la nostra cultura, sinó les institucions públiques i les col·lectivitats al servei del nostre poble.

Les condicions en què volem viure

per Antoni Tarabini

Acab de llegir a la circular informativa n.º 20 de l'OBRA CULTURAL BALEAR que «la labor de l'O.C.B. s'ha de concretar en una àmplia labor de **sensibilització sobre les nostres peculiaritats com a poble**. És per això que, sense deixar marginats els treballs d'investigació, és imprescindible que l'O.C.B. s'obri a TOTS (des dels pobles a les barriades) i a TOTES les classes socials». Des d'aquesta perspectiva cal comprendre la dinàmica de l'O.C.B. que s'ha concretat, entre altres seccions, en la creació de nous secretariats, tals com els de pobles, problemes ciutadans, i del camp. Cadascun d'aquests secretariats té unes funcions específiques. Nogensmenys seria greu oblidar el seu entroncament amb l'objectiu bàsic de l'O.C.B.

Per ventura avui més que mai tenim la possibilitat real d'emprendre un treball unitari i de dur-lo a terme. Em referesc al Congrés de Cultura Catalana. Aquest, a diferència d'altres Congressos, pretén no reduir-se a simples actes protocolaris. Vol ser, abans de tot, un congrés de participació popular. «De tots els sectors del nostre poble: El món del treball, els professionals, els intel·lectuals. Altrament seria un congrés coix de naixement» (LLUC 649, juny 75, Editorial). Tampoc no vol ser un simple acte «culturalista». «El nostre Congrés ha de tenir els vessants amplíssims de tota la nostra expressió cultural; ha d'abraçar tots els caires sociològics del nostre poble; ha de ser reflex verídica de la societat en què vivim, del poble que formam i anam construint. No ha de tenir cura, doncs, solament dels aspectes literaris, solament de la cultura escrita o de la investigació científica: factors tots ells imprescindibles, ben cert, però no únics i que han de ser

confrontats amplament amb tot el que fa, el que és el poble dels qui parlam català» (LLUC, ibid.).

PUNT DE PARTIDA

El punt de partida, l'únic, per a la realització de tal congrés solament pot i ha de ser la nostra realitat. Acab de llegir al llibre recent **Evolució econòmica 1974, les Balears** que per primera vegada des del «boom» turístic la nostra balança de pagaments és deficitària. Igualment hi llegesc que «la interdependència de l'economia espanyola respecte a la internacional és cada vegada més gran. A les zones eminentment turístiques i, per tant, a les Balears, la relació de dependència encara és més acusada i, a més, de primer grau.» I si a tal constatació hi afegim el que ja s'ha repetit tantes vegades, el lloc peculiar que les nostres illes ocupen dins el context de l'Estat espanyol (productor de divises i absorbidor d'immigració) ens resulta totalment acceptable el que «l'única forma d'assolir-ho consisteix a planificar i ordenar amb imaginació, criteris socials, visió del futur i inflexibilitat, la utilització del sòl, que és en definitiva allò que constitueix el bé més escàs i valuós de què disposam». Per això «creim imprescindible que el desenvolupament de les Illes es projecti i es realitzi amb visió general. No ens agrada que hom consideri les Balears com una fàbrica de divises i que hom ignori tan sovint la nostra problemàtica, però, d'una altra banda, estam plenament convençuts d'haver arribat a un estadi de desenvolupament tal que, fins i tot des d'un punt de vista exclusivament econòmic, a

terme mig i llarg, són tant o més importants els factors socials i polítics del desenvolupament que els purament econòmics; per això, davant el fracàs d'un creixement històric desordenat que ha comportat uns costos socials excessius i que s'ha caracteritzat per l'acció preponderant de l'especulació i afany de lucre, propugnam que el desenvolupament futur passi per les coordenades d'un regionalisme autènticament democràtic» (Pere Costa i Alonso Ramallo, **op. cit.**)

UNA ALTERNATIVA

Des de la perspectiva ja indicada del Congrés de Cultura Catalana i, a partir dels secretariats de l'O.C.B., i sempre oberts a altres persones i entitats, crec necessari començar ja a elaborar una alternativa democràtica de la nostra ordenació territorial.

Tal elaboració no és nova dins el context de països catalans. A continuació transcriu part d'un manifest realitzat conjuntament per persones i entitats a Catalunya sobre tal problemàtica. El títol em sembla profundament significatiu: **Les condicions en què volem viure els catalans**. Sincerament, i a partir de les premisses indicades a tal manifest, crec que estam en condicions d'oferir des d'ara la nostra pròpia alternativa democràtica que permeti una utilització racional i estable dels nostres recursos i al mateix temps, una distribució justa del seu producte entre les diverses illes i classes socials.

El camí resta obert. L'ocasió és òptima. De nosaltres depèn el que es faci, puix que ningú ho farà ser nosaltres.

Les condicions en què volem viure els catalans

Unes recomanacions per a la definició d'uns criteris bàsics per a una ordenació territorial de Catalunya, al servei de l'home i de la comunitat

La presa de consciència dels problemes urbanístics i d'ordenació del territori corresponen a una revelació d'allò que romanía inèdit: la possibilitat d'un entorn distint més en consonància amb les necessitats de la persona.

Aquest és el moment en què cal prendre decisions; però paradoxalment és també el moment on priva la indecisió, resultat de l'acabament de les rutines i de la consciència creixent que els futurs possibles són plurals.

Una primera i equivocada resposta a aquesta contradicció és la de la ideologia urbana monopolista que, en nom d'un o altre coneixement científic, restringeix la possibilitat d'elecció a un model únic, imposat i no debatut, al servei d'uns pocs i no de tots, de la pretesa ciència aixecada al nivell d'ideologia, que veta la participació del poble en allò que és seu: definir en quines condicions vol viure.

La segona resposta, en la qual s'inscriu el SECOD, afirma la diversitat d'interessos i d'opinions i cerca la solució a través de l'única fórmula responsable possible: el debat, la participació i la conversa democràtica: és l'opció del pluralisme, basada en l'apropament a la base. La planificació territorial de Catalunya és inevitable i necessària

1) Catalunya és una unitat territorial, històrica, cultural, lingüística i econòmica que s'ha expressat col·lectivament al llarg del temps. La unitat territorial exigeix, per la seva pròpia naturalesa, un planejament global de tot el seu territori.

2) L'ordenació territorial de Catalunya ha de partir d'uns principis orientadors generals, que poden enunciar-se de la forma següent:

- a) El planejament territorial ha d'estar al servei del desenvolupament de la persona.
  - b) L'ordenació del territori català ha de propiciar l'increment i la justa distribució dels béns i dels serveis entre les diverses realitats comarcals que configuren el país, única forma de fer efectiu el desenvolupament de la persona.
  - c) El planejament ha de significar la superació de l'individualisme, mitjançant el reconeixement efectiu que l'home es realitza en creixent pluralitat de comunitats: del dret inalienable d'aquestes a governar-se elles mateixes i que les funcions que puguin realitzar no els siguin absorbides o arraconades per comunitats més àmplies.
- 3) L'única forma en què és possible d'assegurar que l'ordenació del territori compleix els principis generals indicats, és assegurant un marc jurídic institucional que faci possible una concepció i un exercici global, descentralitzat i democràtic del planejament.

GLOBAL perquè es realitzi sobre el conjunt unitari de Catalunya.

DESCENTRALITZAT perquè cal que el planejament sigui realitzat a partir de la realitat de l'existència d'unes unitats comarcals i en l'àmbit d'unes opcions generals per a tot Catalunya.

DEMOCRÀTIC perquè tant les opcions que han d'inspirar la planificació, com l'elecció entre els diversos esquemes tècnics corresponguin a òrgans democràtics representatius de Catalunya en l'àmbit global i de les comarques i dels diversos municipis que les integren en l'àmbit particular.

4) El contingut de les opcions globals que han d'inspirar el planejament ha de partir de:

- a) La necessitat de disminuir els desequilibris comarcals, de propiciar la redistribució de la població, de l'activitat econòmica i dels serveis col·lectius en el si de Catalunya i d'acord amb les vocacions específiques lliurement expressades per les diverses comarques catalanes i d'acord amb la seva viabilitat tècnica.
- b) Aquest procés de redistribució ha de fonamentar-se en la potenciació de determinats nuclis de població comarcals a fi que assoleixin una funció urbana adequada
- c) L'estratègia del procés ha d'inspirar-se en els medis següents:

1. Garantir que les plusvàlues inherents a tot procés urbà reverteixin mitjançant mesures de socialització del sòl, de política fiscal etc., en benefici de tota la col·lectivitat.

Assegurar una extensió i una millora de la infraestructura viària i de comunicacions que afavoreixi la redistribució de les activitats.

3. La definició del paper del sector agrari i la seva potenciació en tot el que atenyi l'ordenació territorial.

4. La previsió i preparació del sòl industrial, per a assolir un procés d'industrialització que hauria de considerar com a objectius desitjables la formació planificada d'economies externes i d'escala:

—La disminució dels costos socials inherents a qualsevol procés industrial, com és ara la contaminació.

—La integració de l'activitat agrària amb la indústria de transformació.

—La creació d'unes estructures d'acolliment adequades per exemple serveis, formació professional, etc.

5) La dotació prèvia a l'expansió potencial dels serveis tecno-sòcio-urbanístics, i l'adopció de mesures adequades per al desenvolupament del sector terciari.

6) Un programa de vivendes que supremeixi qualsevol tipus d'especulació en relació a aquest bé necessari i que faci possible que tothom disposi d'una vivenda adequada a les seves necessitats i amb el degut nivell de qualitat, tant de la vivenda com del seu entorn. Els diferents nivells de recursos no hauran de ser un obstacle a un accés a una vivenda com la definida.

7) Cal definir i delimitar les zones turístiques i residencials de Catalunya, tenint present la defensa del paisatge i la conservació de les reserves naturals.

8) La utilització del medi natural per als diversos fins que s'han definit en els punts anteriors s'ha de fer tenint en compte la protecció dels ecosistemes.

9) L'adopció d'un model de creixement selectiu per a l'àrea metropolitana de Barcelona, no considerada com un fet aïllat a Catalunya, sinó coherent amb els criteris de redistribució i de superació dels desequilibris territorials existents.

10) La potenciació del caràcter de capitalitat de Barcelona, considerant, però que aquesta requereix, en les condicions presents, un creixement de caràcter qualitatiu, no pas quantitatiu.

Davant unes eleccions

Una creixent participació de tots

El dia 28 de Novembre ens reunirem tots els socis de l'O.C.B. amb Assemblea i tot seguit es passarà a votar quatre vacants a la junta directiva.

Sempre ha resultat una història complicada això de les eleccions, i els malsdecaps ens vénen fin ara degut a la inhibició dels socis. Els socis de l'Obra ens confien a nosaltres que treballem o es desentenen de tot. Vet aquí unes preguntes que ens hem fet moltes vegades i segons bufa el vent tenen una resposta i segons bufa el vent en tenen una altra...

Enguany esperem una major participació; no voldríem quedar decebut; hi ha hagut moltes activitats i precisament sembla lògic que d'entre la gent que juga de bon de verès i es compromet, han de sortir precisament aquests vocals que tanta falta ens fan últimament.

Ja estam que aquesta gent jove i entusiasta que treballa dins Obra Cultural i que es manté, i els qui ja som una mica més madurs amb l'esperança que les coses aniran millor el dia de demà, no es tal vegada una representació fidel de la composició sociològica de l'Obra en general. Ara bé els veig responsables i els veig dins un nivell de capacitat prou acceptable i sobretot els veig executius més que planificadors. Però això i tot està per veure. Però els planificadors, els homes fets, la generació dels inhibits, per on són? Se'n veuen ben pocs d'homes de 30 a 50 anys, i volent ésser comprensius, comprenem que a qui mes o qui manco el temps li ve just.

Però creim que hauríem de reflexionar novament en relació a les nostres possibilitats ja que el manquement d'aquestes persones ens pot perjudicar a tots evidentment.

Per molts és evident la necessitat de continuar treballant dins l'O.C.B. També es una cosa palpable la retracció de molts. No sols em referesc als nostres socis; més bé m'hauria de referir als qui no ho són. La confusió i la manca d'informació en deuen tenir la culpa. Però és descoratjador que fins i tot els nostres programes d'acció siguin interpretats com a programes de partits polítics. Quan és evident que si gosàssim sortir al carrer amb els nostres estatuts com a manifest polític i amb la nostra programació del curs com a objectius polítics im-

mediats, farien riure i seríem immediatament posats en ridícul pels vertaders professionals de la política.

Però la vida no corre igual per tothom i uns ho veuen groc i uns altres tirant a color de cendra. Així pot passar o passa a certs indrets que qualsevol acció que no estigui protegida, alabada o avalada per les altes o baixes autoritats, és interpretada com un «fet polític» amb tota la càrrega de malícia que aquesta paraula significa per alguns.

Està ben clar que no tot el que fa O.C.B. és alabat, protegit o encapçalat per la gent que comanda i això en llenguatge estrictament polític no vol dir res. Però basta perquè sigui tot manipulat a desfavor nostre. El fer política és per segons qui el sol fet de no estar totalment d'acord amb la política que ells, concients o no, estan fent.

I està ben clar, que quan arribam a punts com aquests de tanta dissortada ignorància, quan una col·lectivitat perd el sentit noble de la lluita per la supervivència i per la pròpia dignitat i es menja alegre el plat de les lleties de la vulgaritat de la grisor del no ésser mai res, quan no es té cap confiança en el propi futur és quan es posen els ulls tan baixos.

I és quan s'arriba a punts com aquests que fallen els homes que amb coratge, il·lusió i claretat, adrecin i encaminin aquestes opinions tan derrotades i tristes.

Solsament el coneixement dels propis valors i capacitats podrà animar-nos a tots la mirada de cap a un futur que volem que sigui millor.

Vet aquí, doncs, la tasca dels futurs membres de la junta de l'O.C.B., homes nets de partidisme polític a l'hora d'actuar dins la Junta directiva. Homes que han comprès la gran missió cívica que pot tenir la seva gestió dins la junta de l'O.C.B. A on la preparació fonamental del nostre poble de cara al futur; a on la informació objectiva i la responsabilització cívica de la nostra col·lectivitat n'és el fi de tota la seva gestió.

CLIMENT GARAU

president de l'Obra Cultural Balear

Escoltes de Mallorca

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interessi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIO
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 115-119

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de
descompte si esmentau aquest anunci)

Des del mes de maig passat, l'Obra Cultural Balear compta amb una nova secció, la d'escoltisme. De fet, es tracta d'una secció una mica especial: **Escoltes de Mallorca** constitueixen una associació autònoma, la Declaració de principis de la qual fou acceptada per la Junta d'Obra Cultural Balear.

¿D'on surten aquests Escoltes de Mallorca?

Fins enguany mateix, concretament fins a finals de febrer, a la nostra illa només hi havia un sol moviment escolta. Bé, més exacte seria dir un doble moviment escolta o dos moviments escoltes paral·lels: el **Moviment Escolta de Mallorca** (masculí) i el **Guiatge de Mallorca** (femení). De fet, en els darrers anys, tot i que no s'havia arribat a la fusió dels dos moviments —encara ara no s'hi ha arribat—, tal com s'havia demanat insistentment a les últimes assemblees, els equips responsables d'ambdós moviments venien treballant conjuntament. En tant que Delegació Diocesana d'Escoltisme, el **Moviment Escolta de Mallorca** era membre del **Movimiento Scout Canàric**, declarant moviment d'Església per l'Assemblea Plenària de l'episcopat espanyol.

Doncs bé, quasi la totalitat dels Escoltes de Mallorca procedeixen del **Moviment Escolta de Mallorca**. Hi ha nous elements esperam que n'hi hagi encara molts més, però, ara per ara, predominen els «ex».

¿Per què aquesta divisió? Les divergències pareix que se produeixen a mesura que augmenten els efectius d'una societat. Això no pot aplicar-se al **Moviment Escolta de Mallorca**; sens dubte seria molt més encertat dir que els efectius no augmentaven gràcies a les divergències internes entre alguns dels membres de més responsabilitat.

L'actual separació pareix demostrar la impossibilitat de trobar un remei a les tensions existents. Tanmateix hem de tenir en compte que pot ser en cap ocasió es pogué establir un diàleg autèntic entre les parts divergents. Així, el darrer acte fou la presentació de la disjuntiva sobre la confessionalitat. No calia parlar-ne; tant sols dir sí o no. Dir «no» era donar-se de baixa.

La divergència sobre la confessionalitat no era l'única, ni tan sols la més profunda. No és que vulguem negar l'existència d'aquesta qüestió. En efecte, a diferència del **Moviment Escolta de Mallorca**, els **Escoltes de Mallorca** som partidaris d'un escoltisme sense l'adjectiu «confessional»; d'un escoltisme, en definitiva, sense cap «adjectiu» que exclouï la gent abans d'entrar. Per això **Escoltes de Mallorca** és un moviment autònom. L'única condició que ens posa Obra Cultural Balear és que «siguem qui som». No és una relació de dependència, sinó de simbiosi.

Poc a poc, **Escoltes de Mallorca** va fent el seu camí. No manquen les traves. Especialment la trava dels qui confonen el «no-ser-confessionals» amb el «ser-anti-confessionals». Tal volta per això algunes parròquies ens han tancat les portes. Amb això de la confessionalitat, hi ha gent que «s'ha passat».

Ens complau veure, però, que amb la majoria dels qui feien feina amb nosaltres ens seguim entenent perfectament. Sovint, quan parlam de tot aquest afer, sorgeix una qüestió: «Per què no podem fer feina plegats?». Ningú no sap la resposta.

Tal volta aquells que volien, deien, «que la gent es definís». No serem nosaltres qui els negui el seu dret; tan sols ens atrevim a dir que no sempre el just és també necessari.

Mirem però al passat demà. Això voldria ser una crida. Una crida a tots aquells que voldrien fer escoltisme amb nosaltres. Per què no ens posam d'acord i en xerram una estona?

ESCOLTES DE MALLORCA

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

**Delegació General de Balears:
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA**

**Oficines Centrals:
Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA**

A Prada s'ha fet...

Per setena vegada la Universitat Catalana d'Estiu ens obrí les portes. La U.C.E. va reunir a Catalunya Nord gent d'allà i també de València, les Illes, Principat i d'altres terres, amb un denominador comú: l'interès pel fet cultural, social i polític d'un poble, una llengua i una forma de sentir i pensar pròpies. El nombre de professors (150) i d'alumnes (1.000) confirma la vigència d'aquest principi.

Per falta d'espai les nostres referències respecte al funcionament i característiques de la U.C.E. seran limitades però volem remarcar dos trets essencials que, al nostre parer, il·lustren la vertadera dimensió de Prada, al marge de tota natural imperfecció:

1) **Caràcter democràtic anticlassista.**—Doncs la inscripció quedava oberta a estudiants, funcionaris, mestres, treballadors i camperols...

2) **Visió crítica.**—Aquesta actitud va informar totes les activitats, lluny dels nostres habituals esquemes autoritaris, dogmàtics i acadèmics. Així tots pogueren aplaudir, protestar, impulsar i desentranyar els mecanismes de poder dins la pròpia U.C.E.; actitud que, en paraules d'un company del Rosselló, tindria per a nosaltres una vertadera dimensió surreal, i no anava errat

Creim que, al marge de les dificultats i imperfeccions sorgides i dimanants d'una tal agrupació humana, la U.C.E. ha complert la seva missió: constituir una manifestació oberta a tota expressió humana, social i política.

Secció de Literatura

El programa es dividí en tres blocs, cada un d'ells encapçalat per una remarcada personalitat dins el món actual de les lletres i la cultura catalana.

«La novel·la catalana de postguerra», tema força interessant, va ésser presentat per Joan Alegret, de la Universitat Autònoma de Barcelona, molt ben documentat. Destaca la introducció històrica del període i cada un dels esdeveniments que han marcat l'evolució novel·lística catalana: etapa del silenci (1939/46), represa de publicacions (46/53), aparició de nous escriptors i nous corrents (53/62), permís per publicar traduccions (62/68) i la nova generació (68/70). Dins aquest cicle parlà de «El sexe dels

àngels» el seu autor, Terenci Moix. A través del mètode narratiu indirecte retrata el món barceloní de les lletres.

Maria Aurèlia Capmany presentà «La novel·la catalana d'entreguerres», amb l'aula de gom a gom cada dia. Defensa la tradició novel·lística a Catalunya en contra de les teories noucentistes. Parla del nou art narratiu de Virginia Wolf y de la contribució de Henry James a aquesta evolució amb el descobriment de «la visió d'una visió». A la novel·lística catalana no trobam el monòleg interior fins «El dia que va morir Marilín» de Terenci Moix. Maria Aurèlia, acompanyada de Víctor Mora, presentà el corrent behaviorista i el nou realisme conductista. Mora parla de les seves experiències i dels problemes (censura oficial i autocensura). Els darrers dies presentà un mosaic d'autors i la seva tesi de no interrupció en la tradició novel·lística catalana.

El tema de «Grandesa i misèria de l'Escola mallorquina» a càrrec d'En Jaume Vidal Alcover. Destaca el fet illenc com a transcendent quant a l'evolució i a la recepció de corrents literaris. L'Escola Poètica, amb els seus valors ètics i convencionals, representa una manera de fer poesia a un temps determinat. Analitza Costa i Alcover, com a màxims representants d'aquesta escola. Estudia també Miquel dels Sants Oliver, Gabriel Alomar, Llorenç Riber, Maria Antònia Salvà i Miquel Ferrà, Rosselló Pòrcel, mossèn Antoni Maria Alcover, Llorenç Villalonga, Josep Maria Llompart i Blai Bonet.

Mereixen destacar les tres intervencions de Ricard Salvat («Teatre català de postguerra») i la taula rodona «Novel·la i Antinovel·la», a la qual intervingueren Maria Aurèlia Capmany, Jaume Vidal, Víctor Mora, Mira i Terenci Moix per arribar a la conclusió que l'antinovel·la no existeix.

Secció de Lingüística i Sociolingüística

Lluís Aracil, en sessió diària de 10 a 11, féu una presentació de la sociolingüística: exposà les diferències entre la sociolingüística i la lingüística estricta; explicà la noció d'«àmbit d'ús», i les imbricacions d'àmbits (bilingüisme passiu, bilingüisme unilaterial, comunicació per recurs «a una altra cosa» —«interlingua», grup espe-

cialitzat—. A les darreres sessions, abordà el problema de la «normalització de la llengua», especialment interessant per a nosaltres en aquests moments.

A més a més, Aracil dirigí un seminari de sociolingüística que durà tota una setmana (en sessions d'una hora, a la tarda), amb el títol de «Debat sobre els debats». En aquest seminari, amb molta assistència de públic, es comentaren i analitzaren les polèmiques sobre llengua que han tingut lloc per tot arreu (el «gonellisme» a Mallorca, l'«ombuenismo» a València, els «18 del no» a Barcelona, la polèmica d'Eivissa d'aquest estiu...). Tots aquests fenòmens tenen característiques comunes, que demostren fins a quin punt són efecte de la situació sociolingüística actual.

Jordi Bonet, en cinc sessions, féu una petita iniciació a a lingüística matemàtica

Jordi Llovet, amb el títol de «Cos i llenguatge», féu quatre llargues sessions sobre «La posició del llenguatge a la teoria del psicoanàlisi de Freud».

Secció de Filosofia

Registrà una assistència minoritària.

Rubert de Ventós va fer una crítica de la informació i parlà del fenomen cultural, les seves manipulacions i incidències en el medi ambient.

Pere Vilanova estudià la concepció de Gramsci referent al destí dels intel·lectuals enfront de la transformació revolucionària de les societats, i assenyala els punts de convergència Lenin-Gramsci en relació a Estat i Partit.

Josep Ramoneda estructurà el seu discurs en relació al pensament de Marx, components de la ideologia marxista-leninista; relacionà la filosofia amb les ciències socials, el poder amb el saber, i va donar elements per a una arqueologia del saber. Finalment un paral·lel entre el procés d'autocrítica del darrer Althusser amb la crisi del moviment comunista internacional i les seves conseqüències ideològic-teòriques, a saber: la seva diferenciació recent entre ciència i ideologia, concepte de praxi teòrica com procés de producció de coneixement, i entendre la filosofia com estratègia i mètode de la praxi teòrica,

com a lluita de classes en la praxi teòrica.

Secció de Teatre

En aquesta secció es realitzaren diversos cursos. Al matí hi havia les classes de «Dramatúrgia» a càrrec d'En Joan Castells i de N'Alex Broch, «Expressió corporal» a càrrec d'En Pere Planella i «Expressió oral» a càrrec de Na Coralina Colom.

Els horabaixes diverses taules rodo-

nes organitzades p'En Xavier Fàbregues, dedicades a informar sobre la situació del Teatre Independent arreu dels Països Catalans

També hi va haver col·loquis amb els components dels grups que actuen els vespres (grup «Pluja» de Gandia i grup T.O.T. de Sabadell).

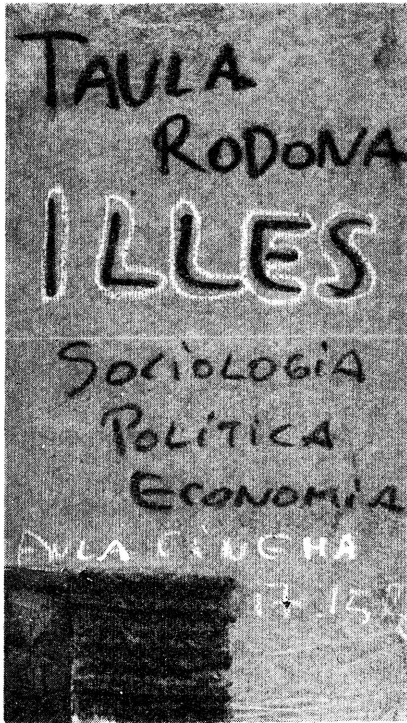
Els darrers dies N'Alex Broch va donar unes classes de «Crítica teatral» i el darrer dia hi va haver un interessant col·loqui amb N'Hernán Bonnín, director de l'Institut del Teatre de Barcelona.

Els illencs assistents a aquesta secció (i, és de suposar, que els altres també) trobaren molt profitosa l'estada a Prada, ja que va ésser una font de noves idees per seguir treballant. El darrer dia del curs es celebrà una reunió de tots els alumnes per fer suggeriments per tal de millorar els cursos de l'estiu vinent. D'aquí s'ha de creure que el proper any encara serà més útil l'assistència.

ILLENCs A LA U.C.E. DE PRADA

PRADA 1975 - PONÈNCIA DE LES ILLES

Anàlisi social, econòmica, política

L'aspecte més important i positiu —encara que no el més espectacular— de la Universitat Catalana d'Estiu que se celebra a Prada des de 1969, és la trobada de gent de tots els Països Catalans —o de tot l'àmbit lingüístic català— conscient de les profundes afinitats històriques i culturals que els lliguen, i preocupada per conèixer i resoldre la problemàtica comuna.

Com que en general manca informació sobre aquesta àrea geogràfica vista en conjunt, i tots tenim un coneixement molt localista de problemes i situacions, cada grup d'assistents d'un «país» o «regió» —concretament: País Valencià, Principat, Les Illes i El Rosselló— vàrem elaborar una breu informació sobre el respectiu «tros de terra»: com és, com s'hi viu, amb quins problemes s'enfronta i de quina manera tracta de resoldre'ls.

No sembla oportú reproduir ací la «informació» completa que es donà sobre les illes. Li hem llevat certes precisions —geogràfiques, econòmiques...— molt elementals i totalment supèrflues per al públic de LLUC. Però potser serà útil presentar una visió de la problemàtica illenca des de la perspectiva d'un grup d'assistents a Prada. Sabem que no aportarà cap novetat, és forçosament superficial i li falten dades concretes, però constitueix un repertori-sumari de la nostra realitat avui.

Estructura Sòcio-econòmica.—El primer factor que hem de tenir en compte en parlar de les Illes és el geogràfic. «Les Balears» són una unitat artificial, purament administrativa, que reuneix les illes Balears i Pitiuses formant un grup territorial que, malgrat una problemàtica consemblant, gairebé no tenen lligams sòcio-econòmics interinsulars que permetin considerar-les com a unitat.

D'altra banda, encara que emmarcats dins una mateixa conjuntura política a nivell d'Estat Espanyol, els illencs hem de tractar una problemàtica tan peculiar com desconeguda

fins i tot pels sectors avançats de la península. D'aquí que per a nosaltres el centralisme administratiu prengui un caràcter molt més greu que a la resta dels Països Catalans. I això és un dels fets que volem constatar primordialment ja que condiciona la nostra presa de postura política-ciutadana encaminada a exercir des d'aquí un control directe sobre les nostres fonts de riquesa.

És difícil des d'ací establir un balanç econòmic de les Illes amb dades quantitatives, però és evident que surt més capital del que entra. I ens referim no tan sols al desequilibri que es

manifesta entre les rendes que n'extreu l'Estat Espanyol i les inversions en infraestructura que hi fa, sinó també a les despeses burocràtiques i a la fuga de capitals que suposen les inversions fora del nostre àmbit geogràfic, tant si es fan comprant directament valors immobiliaris d'empreses peninsulars, com en dipòsits bancaris, ja que els bancs també inverteixen fora. Aquesta progressiva descapitalització, cal atribuir-la en gran part als empresaris illencs, que no solen reinvertir en empreses nostres, ni sovint en l'ampliació de la pròpia. Així arriba el moment en què el control econò-

mic passa a grups financers estrangers o de la península. D'aquí que no puguem parlar d'una vertadera burgesia a les Illes, que encara que sigui pels seus propis interessos, vagi construint una economia progressiva. Hi ha, doncs, pocs empresaris illencs que aportin els seus guanys al nostre propi cycle econòmic. Tal vegada allà on més es dóna el cas és a Menorca, on s'inverteix en part a la indústria.

El moviment migratori fins fa una vintena d'anys de signe negatiu —se n'anava gent—, és avui en dia fortament positiu. No obstant, a finals de 1974, la crisi econòmica a les Illes, reflectida principalment en els sectors turístics i de la construcció, ha provocat un retorn als seus llocs d'origen de bona part dels immigrants.

Sector primari.—El fet de no invertir ni planificar a llarg termini dins agricultura i ramaderia ha determinat en bona part l'actual crisi econòmica. Si ens fixam, veurem com el camp —llevat de qualche millora aïllada feta pels propietaris acomodats— s'ha anat relegant a segon terme. D'aquí l'actual estancament de les explotacions, que encara conserven els motllos tradicionals tan poc rendables avui dia. Quan la producció ha estat deficitària s'han importat productes de la península, del Mercat Comú o dels Estats Units. Així, el pagès, mancat de recursos tècnics i econòmics, ha perdut la seva incidència social com a capa fortament productora i ha perdut també

el predomini dels mercats, donant opció a l'escalada de l'imperialisme.

Aleshores els grups més avançats de les illes pretenen l'evolució de la pagesia com a factor fonamental per crear unes condicions de desenvolupament econòmic i industrial, ja que actualment la producció és principalment de subsistència i encara deficitària, llevat de les exportacions d'hortalisses a Mallorca i formatge a Menorca. Dins aquest raquitisme agrícola-ramader, el pagès, com a principal protagonista, es veu marginat socialment i condicionat per la duresa del seu treball a una sèrie de renúncies —vacances, seguretat social, cultura, etc.—, que consideram que corresponen a tots els treballadors.

Dins la pesca el panorama és de petits pescadors, que troben fortes dificultats per la comercialització directa als ports, ja que l'administració afavoreix més l'intermediari. D'altra banda, les reserves piscícoles van en minva, mentre que vénen a pescar dins les nostres aigües embarcacions foranes. Tenim el cas del port de Maó que té aturada tota la riquesa marisquera ja que s'hi troba la màxima contaminació de les Illes.

A Mallorca hi ha mines de lignit, al centre de l'illa, en part propietat de l'INI, i que tenen aprofitament directe per a la central elèctrica d'Alcúdia. Comptam també amb una fàbrica de ciment que, juntament amb diverses pedreres i fàbriques de materials de construcció, abasteixen la demanda

interna. A Formentera, a Eivissa i també a Mallorca hi havia, altre temps, salines molt productives, però avui estan pràcticament sense explotar, degut en part a l'especulació turística.

Sector secundari.—Malgrat el cas a part de Menorca, la indústria dins les illes ha quedat encaixonada dins uns motllos artesanals, ja que gran part del desenvolupament dins aquest camp ha quedat mes aviat en magatzems pels productes duits de fora que en indústria pròpiament dita. A Menorca, illa tradicionalment industrial, hi trobam indústria de calçat, bijuteria, material ràdio-elèctric i productes derivats de la llet. Afavorit això per una pròpia reinversió del capital industrial.

Dins Eivissa i Formentera, la indústria està pràcticament reduïda a l'artesanía. A Mallorca, fora d'algunes empreses relativament fortes, les altres es mantenen amb poca o nul·la reinversió: calçat, perles, griferia i mobles com a les més desenvolupades. Ara, no obstant, llevat del turisme, compta més l'agricultura que la indústria. Una de les possibilitats industrials illenques de cara al futur, pensam que pot esser la transformació de les matèries primes agrícoles i comercialitzar-les a l'exterior mitjanament elaborades.

Quant a la construcció podem dir que està directament vinculada amb el fenomen turístic, ja que s'ha dedicat principalment a la construcció d'Hotels, blocs d'apartaments, urba-

ESTÀ FENT-SE LA TERCERA EDICIÓ DEL GRAN

DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR

L'obra més extensa i documentada de la lexicografia hispànica, i obra feta a Mallorca.

Cada nova reimpressió resulta més costosa, i el preu de venda més alt.

ADQUIRIU EL DICCIONARI ARA MATEIX, I FAREU UNA BONA INVERSIÓ.

EDITORIAL MOLL: Torre de l'Amor, 6 A. Palma.

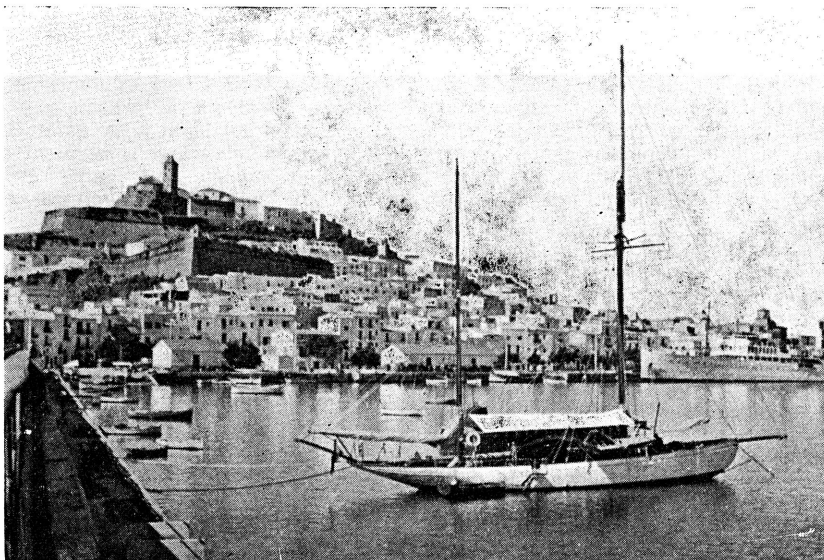
Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 13.

nitzacions i segones residències. La mà d'obra és majoritàriament immigrant, i l'excés d'oferta fa que els sous davallin. El capital és fonamentalment peninsular o estranger. La forta especulació, la manca de planificació i un munt de deficiències, han conduït a una crisi difícilment superable dins l'actual conjuntura.

Sector terciari.—La forta crisi dins aquest sector condiona d'entrada tota l'anàlisi. Creim que no cal parlar ja de crisi. La situació caòtica de la indústria turística feia temps que es veia venir i encara no podem preveure fins on arribarà. Les deficiències administratives en tots els aspectes, laboral, urbanístic, sanitari, etc..., la poca capacitat dels promotors turístics i fins i tot la negligència de cert sector responsables, ha conduït a una destrucció indiscriminada del paisatge, trencament de cicles ecològics, invasió per quantitats massives de gent forana i un continu encariment de la vida. Això per no tenir quasi res a canvi i encara bona part d'aquest marge benefici econòmic se'n va fora de les Illes. Ara, especialment a Mallorca, no controlam ni la oferta ni la demanda. El procés és el següent: El petit empresari sense tenir massa nocions d'hostaleria, s'arrisca a construir un hotel, demana uns crèdits que tornarà amb el que guanyi de les temporades properes. Si ens fixam, veurem que a una bona temporada correspon una altra de més fluixa. Aleshores quan l'empresari, ofegat per les lletres dels constructors, necessita més que mai les divises que li deixaren els turistes, resulta que les agències de viatges estrangeres no n'envien, i és quan els «tours-operators» li ofereixen una suma per habitacions/dies que salven momentàniament l'empresari d'una situació dramàtica. Però si dividim la quantitat percebuda pel nombre d'estances proporcionades, veurem que realment li han donat tan sols una tercera o quarta part del valor que tendria oferint-ho en condicions normals. Així, el control passa a mans estrangeres, llevat dels monopolis nacionals d'indústries turístiques que, com és lògic, tampoc no deixen els beneficis a les Illes.

Aquesta situació turística juntament amb l'entrada de capital pels emigrants, ha creat una solució econòmica conjuntural pel sistema, ja que suposa una entrada fàcil sense cap mena d'inversió, cosa que li permet salvar momentàniament la balança de pagaments.

El turisme a Formentera reuneix unes característiques especials que mereixen una anàlisi a part. Pel seu paisatge i per les seves condicions de manca de desenvolupament, Formentera fa uns deu anys fou envaïda per una gran quantitat de «hippies» més o menys autèntics. Al mateix temps, coincidint amb la despoblació

de la pagesia, les terres eren adquirides per estrangers que s'hi feien una casa de vacances a molt baix cost. Aleshores, una illa de la bellesa natural i del significat ecològic de Formentera, era colonitzada per gent estranya que ens ha expoliat d'un dels conjunts paisatgístics més significants de les Illes i per contra no ens ha aportat mai cap benefici. Les condi-

cions socials dels formenterers són gairebé precàries. Fins fa poc no comptaven amb cap tipus de servei. La manca d'aigua dificulta i limita l'agricultura i els joves lògicament se'n van a fora per fugir de la pobresa. No cal dir culturalment com es troben els nadius, basta destacar el cas d'una dona vella que ignorava fins fa poc l'existència d'altres idiomes que no fos l'eivissenc, inclòs el castellà.

Assistència Palmesana

amb el desig de
fomentar actes
culturals ofereix
cada dissabte
teatre o varietats

c/. Ramon Llull, 21

Tel. 21 12 28

Ciutat de Mallorca

Problemàtica cultural. — Comencem per l'ensenyament en els nous graus inicials: Exceptuant la Ciutat de Mallorca —on per cert són insuficients—, hi ha una manca quasi absoluta de guarderies infantils, i una gran necessitat de centres de formació pre-escolar. I malgrat l'augment de places escolars registrat darrerament, som encara deficitaris en centres d'EGB. Es també d'esperar una escassetat de places per al B. U. P. i fortes necessitats de les de Formació Professional.

A les escoles existents s'oblida fins i tot es rebutja sovint la nostra llengua i cultura. Sembla que el recent decret sobre l'ensenyament de la nostra llengua —tot i que no es pot dir que sigui gaire generós— no serà massa aprofitat entre nosaltres. Fa pena comparar la quietud total que s'observa sobre aquest problema, amb la gran efervescència d'iniciatives que s'ha produït, a nivell polític i privat, en altres zones de la nostra àrea lingüística.

Hi ha a cada illa alguna benemèrita entitat privada, com l'Ateneu de Maó, el Centre d'Estudis Eivissenc i l'Obra Cultural Balear, que fan esforços heroics —però de poca eficàcia, tenint en compte les enormes necessitats— per a impulsar el cultiu de la nostra llengua i el coneixement de la nostra cultura. Però no sols no troben cap mena d'ajuda en institucions públiques, sinó que topen sovint amb difi-

cultats (hem de consignar l'honrosa excepció de l'Ajuntament de Manacor amb la seva «Escola Municipal de Mallorca»). Aquesta centralització d'unes (poques) entitats en algunes ciutats importants, implica un fet socio-cultural: la dicotomia entre jovent-pobles i jovent-ciutat pel que fa a la nostra cultura, i a tot arreu un concepte limitat i pobre del fet cultural.

El panorama de l'ensenyament universitari és també inquietant: ens trobam molt lluny d'aconseguir la Universitat de les Illes que necessitam. S'han aconseguit progressos considerables a la Facultat de Ciències —té ja dotades un nombre de places de numeraris, que es van cobrint per oposició—, però la de Lletres, que arribà a tenir quatre numeraris, ara només en té tres, al temps que ens trobam amb grans problemes a la Facultat de Dret, i moltes dificultats per aconseguir nous tipus d'estudis com els de Farmàcia i els de Biològiques. Altres províncies espanyoles molt més incomunicades que la nostra i amb aportacions a l'erari públic molt inferiors a la de les Illes, se'ns han avançat d'una manera espectacular en l'obtenció d'Universitat o de Facultats Universitàries.

Situació política.—Tal vegada ens ve ample el títol d'aquest apartat. Seria més exacte parlar ací de nivell de conscienciació cívica. Durant molt de temps el nivell de preocupació pels problemes col·lectius ha estat deplorablement baix. Vivíem realment a les Illes «de la calma», la gent creia que tot ho resoldria l'Administració, si no ho fa, ja ho veurem!...

No cal dir que hi ha uns factors que expliquen —però no justifiquen— aquesta abúlia col·lectiva: l'escassa consciència d'una llengua i cultura pròpia, la invasió turística que ha acostumat molts d'illencs al guany fàcil d'unes pessetes, el rebaixament de tradicions entranyables a simple espectacle pels que ens «visiten», la despreocupació per la pròpia formació cultural com a poble i com a individu, etc. han estat els factors que han contribuït a marginar grans sectors populars d'una realitat política palpable i latent.

Malgrat això, són de destacar aquests darrers anys en què s'han succeït una sèrie de fets que han desembocat en una presa de consciència ciutadana i illenca, sobretot dins certs sectors més joves i progressistes. I aquest increment de l'actitud cívico-política ha conduït forçosament a una interpretació de la problemàtica

sòcio-econòmica de les Illes, cada pic des d'una òptica més democràtica, assabentats que només dins un marc vertaderament democràtic tendran possibilitats d'expressió. Per tant aquesta voluntat cultural, la seva necessitat de lliure expressió i, en suma, totes les seves manifestacions com a poble, passen pel reconeixement d'una urgent necessitat d'autonomia econòmica, cultural i administrativa.

Aquest reviscolament de l'esperit cívic —potser afavorit en part per la crisi econòmica— ha provocat, per tant, una notable reacció davant uns problemes que d'una manera o l'altra ens afecten a tots: El Parc de Mar, el Puig de San Pere, la segona pista de l'aeroport, l'Albufera del Grau, etc., han estat els escenaris on els illencs han manifestat la seva disconformitat. Davant aquests i molts d'altres problemes actuals —infraestructura, ensenyament—, hi ha un desig d'autoformació que fa esperar que el poble de les Illes, el dia que sigui cridat a participar democràticament a l'organització de la vida col·lectiva, sabrà assumir la seva part de responsabilitat i no esperarà que li ho donin tot fet.

ASSISTENTS DE LES ILLES A LA UNIVERSITAT DE PRADA 1975.

Ha quedat inaugurada i a disposició del públic

ESTACIÓ DE SERVEI LLUC (ESCORCA)

en el km. 14'850 de la carretera d'Inca a Lluc (Coll de sa Batalla)

Venda de benzina, gas-oil, olis, recanvis i altres

A la vostra disposició

Tendrem molt de gust de servir-vos amb la màxima atenció

Xavier Vidal - Folch

EL PUIG DE SANT PERE: moltes coses en joc

La història es prou coneguda per tots. El desenllaç definitiu, no el coneix ningú. El passat divuit de juliol morien, aixafades i ofegades, dues persones —mare i nin— en el carrer de la Pólvora: el vell edifici que habitaven s'havia ensorrat. Fou una nit tràgica per a tot el barri. Que afegia, en tot cas, més àcid dolor a un drama quotidià, en gran part conegut i desvetllat per la premsa. Era el moment culminant d'un problema que venia de temps.

UNA MICA D'HISTORIA

El barri de Sant Pere és un dels més antics de ciutat. Llurs carrers guarden secrets i aventures d'una història que és part indèstriable de la imatge de Ciutat i de la **identitat mallorquina**. L'ur disseny radial àrab suposa una singularitat que va conduir, no fa massa anys, a declarar-lo zona històrica-artística. Barri de mariners en els immediats segles passats, començà a entrar en decadència a mesura que classes artesanals i petit comerç cedia el lloc, com a primera activitat illenca, a la fàcil i especulativa indústria del turisme.

Així, el barri, progressivament abandonat de la mà de Déu —i el que és més important, de la mà de l'Ajuntament— s'aniria envellint. Els seus habitants, afectats per un recés històric i envelliment físic, deixaven lloc als **corrents migratoris** provinents sobretot de la Península, formades per gent molt humil, d'escassa capacitat adquisitiva i amb feines molt dures i problemàtiques. Les cases s'envellien i ningú no ho aturava. Els propietaris no ho consideraven rendable, per mor dels baixos lloguers que n'obtenien. Els relogats no tenien amb què. Els edils feien palesa, un cop més, la seva incúria i despreocupació.

EN EL BALUARD ESTÀ EL NUS

Així arribem a l'any seixanta-u. L'Exèrcit posa en venda el Baluard o Quarter de Sant Pere, situat en el cim del Puig. L'Ajuntament promet que procurarà comprar-ho en la pública subasta. La premsa diu «el solar del quarter de Sant Pere ha d'esser per a la ciutat» (1). S'ho queda el senyor Ortega Rey —madrileny—, amb un representant a l'illa, Gabriel Munar.

Ací comencen els problemes. Per poder edificar damunt el solar comprat cal que desaparegui la dificultat de la qualificació del castell i murades com a monument històric-artístic. Aviat —i per causes encara desconegudes oficialment— s'esbuca, quasi miraculosament, una part de la murada. Belles Arts intervé —març del 63— i aconsegueix que siguin reconstruïdes.. Algú va a la presó...

En el carrer Pólvora, l'any seixantatres, uns edificis estan en runes: s'inicia llur demolició. S'inicia, però no s'acaba. Fins a la tardor del 73, a instàncies del veïnat, no se'n torna a parlar: les runes son un perill i un focus d'infecció, diuen.

UN CANVI DE «ZONIFICACIÓ»

L'arquitecte Ribas Piera, l'agost del 70, havia presentat el seu «Plan de Ordenación Urbana»: en el projecte, el

(1) Veure la premsa diària dels dies 20, 21 de novembre del 61, i d'altres. Llegim coses tan actuals com que «este lugar único, codiciado por mil intereses particulares para montar cada uno allí su negocio, no puede, no debe tener otro dueño que la propia ciudad de Palma». Catorze anys després, aquest plantejament continua éssent vàlid. I és que el problema no ha estat resolt definitivament...

Baluard —excel·lent escenari d'un possible mirador públic, jardins, etcétera— és declarat zona verde. Després de la informació pública, mitjançant la intervenció de la propietat privada, l'aprovació definitiva el contempla com a zona edificable.

El canvi de zonificació **ha beneficiat la propietat** del Baluard. La jugada sembla clara. El solar del castell ofereix grans possibilitats per a construir-hi un munt de coses que poden aportar grans rendiments. S'ha obert a l'especulació un terreny... que la ciutat reclamava. I encara més: es declararà zona verde el carrer Pólvora, —edificat— que es pot convertir en magnífic jardí per al Baluard edificat de nova planta, tot separant-lo del seu context, la barriada popular. Un petit teló d'acer —en aquest cas d'arbres i floretes— per desllindar l'ambient popular de la possible urbanització senyorial.

Això sí ha passat pels tràmits consistorials. El que no ha passat és el perill que ofereixen les runes. El Col·legi d'Arquitectes comença a denunciar l'assumpte: insta a l'Ajuntament perquè, en defecte de la propietat apliqui la llei (2) i sanegi les cases en runes. Finalment, Cort tracta de col·laborar amb el Col·legi d'Arquitectes, ara ha fet un any: les cases en qüestió són tomades el trenta-u d'octubre del 74. Però la col·laboració dura poc temps: ha sortit entremig la propietat, la propietat del Baluard vull dir, que resulta coincidir també amb la propietat del carrer Pólvora, és a dir, Gabriel Munar Carbonell. No hi

(2) Concretament, la Llei del Sòl, en el seu article 170: «Si el propietario no cumpliese lo acordado por el Ayuntamiento, lo ejecutará éste a costa del obligado».

ha acord econòmic. Les cases veïnes queden sense consolidar, i amb el perill que s'esbuquin, com un «castell de naips», en mancar el suport dels edificis enderrocats.

LA DESGRÀCIA EVITABLE

El veïnat, en general, no vol fugir de ca seva, sense garanties d'un habitatge digne, o de poder retornar al seu barri natural. Les cases confrontants no es consoliden: el divuit de juliol d'aquest any, s'ensorra una d'aquestes: la lentitud burocràtica per declarar-les en runes legalment, els interessos econòmics d'una propietat esmunyedissa han desembocat en la mort.

La primera reacció, després del dolor, són els **nervis**. El batle culpa els arquitectes —defensors de la renovació del Puig— d'haver complicat la demolició. Es demostra que ells varen advertir el perill, si no es consolidaven els edificis.

En el barri, la gent està consternada. La nit de la «Fiesta Nacional» ha estat per la comunitat de Sant Pere la nit de la desgràcia, hores i hores esperant que el sacrificat i eficientísim Cos de Bombers salvin les persones enclotades dins les runes. La notícia de les dues morts duu llàgrimes, ràbia, acusacions... Sobre el puig ha baixat el corb de la mort, i tots temen el que pot passar i, sobretot volen seguir vivint, vivint. **Però vivint al seu barri.**

La desgràcia havia estat evitable. Per tant, hi ha culpables: «culpables són tots aquells que durant anys han permès la progressiva degradació del barri, el podriment dels seus murs, tot esperant que la zona es transformés en mitjà d'una maror especulativa» (3).

NOVA ETAPA: CONTROL I SOLUCIONS

Després dels nervis, comença una nova etapa, amb dues característiques: controlar «l'ordre» en el barri —agitat, preocupat, nerviós, reivindicador— i cercar solucions positives a un problema que continua, puix que l'estat de moltes cases és similar al de l'edifici esbucats, i el barri reclama solucions generals que combatin llur degradació, brutícia, decadència.

El «pleno municipal» del 22 de juliol, a més de certes mesures de seguretat imprescindibles, adopta una proposta, molt interessant, que contempla les següents previsions: tornar a declarar zona verde pública els terrenys del Baluard; els solars de les cases tomades, seran també zona verda; es conservarà el caràcter típic del barri, per mitjà d'un pla d'actuacions molt detallat; es dotarà a la barriada dels serveis públics que manquen, es procurarà que els habitants actuals restin en llurs residències i es farà un pla d'inversions i finançament per poder realitzar tot l'anterior.

Les decisions d'aquesta reunió consistorial son històriques. Pràcticament encertadíssimes, de fet recullen —malgrat que amb el retard enorme que s'ha vist ennegrit per la tragèdia— les aspiracions de la comunitat de Sant Pere: romandre al barri, renovar-lo, dotar-lo dels serveis (higiene, aigua, llum) que manquen escandalosament. Recullen també propostes que han estat fetes temps enrera pels arquitectes; sintèticament, renovar el barri, no enderrocar-lo. I encara més, recullen una vella aspiració ciutadana, com és la de recuperar el Baluard per a

(3) «Diario de Mallorca», dissabte, 19 de juliol-75, pàg. 40, en l'article titulat «¿Quién tiene la culpa?».

ús i fruit de la comunitat sencera de Ciutat. (4)

La premsa no tardarà en aplaudir-les. Sembla que les coses tornin pel bon camí, i s'estableixi un nou pont entre l'edifici de la plaça de Cort, el Puig de Sant Pere i l'opinió mallorquina.

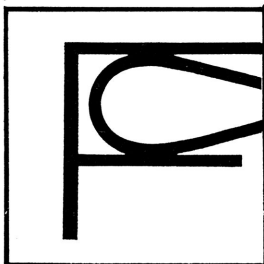
Però... Hi ha dos «peròs». Primer, el ja esmentat, el cost social, el temps que ha tardat en reconèixer-se de fet la raó ciutadana; és tracta de quelcom que caldrà tenir present per al futur. Segon: **les actuacions concretes** que comencen a desenvolupar aquests plans municipals s'estan duent a terme de forma que agreugin encara més la degradació del barri (valles que empetteixen els carrers i són nius de ratolins i brutícia), almenys de forma conjuntural. Hi ha també un fet tristíssim: la gent que va essent «evaquada», en declarar-se llurs cases en runes, no resta ben acondicionada: fondes provisionals, inestabilitat... És un problema que clama al cel, existint com existeixen a l'illa uns cinc mil estatges buits (5).

Hi ha, a més, una espasa de Damocles pendent damunt els plans municipals: la seva **provisionalitat** (al-

(4) Reconèixer això es només —però no menys— fer honor a la veritat. La crítica a les institucions i jerarquies no es pot estalviar quan és negativa; però tampoc es poden tenir pèls a la llengua quan cal reconèixer una cosa ben feta. Entre altres coses, també, per un elemental realisme polític.

(5) Veure «Diario de Mallorca» en la seva edició del 30 d'agost, el reportatge d'Andreu Manresa «Grave crisis en el sector de la construcció, con pesimistas perspectivas: Cinco mil pisos vacíos en Mallorca».

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRAFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

Missio, 61 - TEL. 213952 - PALMA

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

Una façana de Ciutat cap a la mar

guns aspectes, com el del Baluard, han d'ésser aprovats per instàncies administratives molt més altes) que podria dur la seva **inaplicació**, si les circumstàncies polítiques duen a un enduriment i concretament, a l'assetjament d'un batle «que comença a acostar-se a l'opinió pública» per sectors més rígids, inclús dels participants al mateix consistori actual...

D'altra banda, en el terreny de les solucions possibles, cal destacar l'exposició que avui dia es pot contemplar al Col·legi d'Arquitectes, muntada pel mateix COACB, després d'un treball de més de dos anys. En ella es demostra com és possible renovar i sanejar el barri, conservar el seu caràcter i fesomia, assegurar la permanència dels actuals veïns. Aquesta exposició constitueix **un punt de referència** importantíssim, puix que ofereix inclús solucions concretes a problemes concrets, dins un marc global. Els treballs i les conclusions que hi són presents ja haurien d'haver estat aprofitats fa temps, però més val tard que mai.

EL PUIG I LA CIUTAT

Alguna autoritat ha dit que s'ha polititzat un assumpte que era solament tècnic. Potser les línies anteriors matisaran aquesta afirmació. En tot cas, hom sap que la resolució dels problemes urbans depèn, en darrer terme, de la **relació de forces existent**, de qui guanya i qui perd en la defensa d'uns interessos, com s'ha vist, contradictoris (posem per cas, els de la propietat i els del veïnat). I està clar també que la Administració intervé en la gestió i la resolució del debat. La politització de l'assumpte no l'ha produïda la premsa: va néixer des del mo-

ment en què el Baluard passà a mans de la propietat privada.

El fet que l'Associació de Veïns del Puig encara no estigui totalment legalitzada és també significatiu. En primer lloc, perquè deixa **sense defensa pròpia a comunitat més afectada**. És una qüestió que les autoritats —servidores de bé comú— han de tenir en compte de forma immediata, si realment estan decidides a seguir el camí iniciat de compenetració amb la opinió pública.

Perquè el desenllaç del problema, un desenllaç positiu per la comunitat, només pot produir-se amb la col·laboració d'afectats, institucions, premsa, opinió ciutadana.

Ara mateix, a **mig camí** de la tragèdia i les solucions globals apuntades —especialment en el treball del COACB— hi ha tot un camp d'actuació del veïnat imprescindible: la defensa i millorament de les condicions de vida sanitàries i de tot tipus (el problema de les valles...) que exigeix immediata actuació, i la resolució de les quals afectarà als plans generals, entre altres coses perquè la misèria existent, la intranquil·litat, provoca la fuga de molts veïns. I després de la fuga ¿qui comptarà amb ells? La ràpida institucionalització de la Associació és, doncs, una qüestió de supervivència, que afecta els veïns, però que afecta també tots els ciutadans.

¿Per què?

Perquè el drama del Puig de Sant Pere és un problema que va indissolublement lligat al disseny de la ciutat, ara i en els pròxims anys. Sant Pere, amb Es Jonquet i La Calatrava, amb el Barri de la Catedral i el Parc de la Mar constitueixen **la façana de Palma de cap al mar**, el lligam amb les tradicions i la pròpia història. Si deixem morir el Puig, després mori-

ran també aquestes altres zones, molt més fàcilment. Gaudirem d'una ciutat bellament infestada d'edificis singulars i funcionals, atapada de tràfic, despersonalitzada. Una ciutat de goma mastegable i llum de fluorescent. Un poble que haurà abandonat la seva grandesa —que a voltes ha estat servitud— de viure portes enfora, de cara a la mar.

Tot això, la defensa del veïnat de Sant Pere i el seu barri, no ens és indiferent a tots els altres ciutadans. És la pedra de toc d'un nou plantejament, renovador. Cal assegurar la permanència de la seva comunitat tan castigada. Cal vincular el seu destí a la defensa de les altres zones en perill. Quan hom demana **«gestió democràtica de la ciutat»** proposa evitar els mals que han estat a la base de la tragèdia, la lentitud i oblit d'una edilícia que mai ha estat prou representativa i ha hagut d'anar sempre al darrera de l'opinió. Evitar els mals estructurals, i resoldre els problemes presents, tot proposant una alternativa racional i molt nostra per la ciutat que volem.

En el camí per aquesta ciutat i per aquesta gestió hi ha les runes del Puig, la manca d'higiene, la tristor dels seus habitants.

Dues problemàtiques relacionades: cal defensar el Puig, amb motiu dels seus habitants i les seves pedres. I cal també fer convergir-hi totes les actuacions en altres zones —Parc de la Mar, Calatrava, Jonquet...— que prefiguren una aspiració majoritària: una ciutat renovada, amb una direcció nova.

En el Puig de Sant Pere, certament, hi ha moltes coses en joc...

XAVIER VIDAL-FOLCH

l'Església nòstra

Major edat de la Teologia política

Teologia política, una expressió polèmica. Es cert que durant una bona temporada s'ha abusat dels genitius adossats al mot teologia. Teologia del treball, de les realitats terrenes, de l'esperança, etc. De vegades l'expressió —sense judicar el contingut— esdevenia una mica còmica: teologia del ciment, de la pregunta...

Algunes d'aquestes teologies han passat sense pena ni glòria. Altres han pagat tribut a la moda, però també han sabut dir una paraula autoritzada. I de la teologia política? Per començar no n'hi ha cap, de genitiu, en l'expressió. No deim teologia de la política, sinó teologia política. Cosa fonamental a l'hora de les objeccions, doncs no es tracta que la teologia giri els ulls vers una parcel·la de les realitats humanes, sinó de veure el conjunt de la teologia al besllum de la realitat política (que no és, ni molt menys, reduir la fe a la política).

L'expressió no s'ha d'atribuir al gust capriciós d'un parell de teòlegs disposats a espaterrar els ciutadans apolítics i els clergues espiritualistes. La trobam escrita per primera vegada l'any 127 abans de Crist per l'autor Varron. Després l'emprà S. Agustí entre molts altres.

El que s'hi amagava darrera aquestes paraules era amb molta freqüència la politització de la fe, la vènia de l'Església sobre l'organització social i política dels homes amb els quals convivia. Simptomàtica la frase de Bossuet: «nosaltres descobrim els secrets de la política, les màximes dels governs i les fonts del dret en la doctrina i exemples de la Sagrada Escripura». I arribava a justificar la monarquia absoluta hereditària amb la Bíblia a sa mà.

Queda, per tant, clar que l'expressió no és invent d'última hora. Ara bé, per distingir-la d'aquesta desagradable tradició, Metz —l'autor que li ha donat cos— parla de la nova teologia política. I aquesta no té res en comú amb la politització de la fe. Perquè no vol restaurar la fesomia de l'Estat cristià, sinó que distingeix quelcom de fonamental i essencialment antiautoritari: una cosa és l'Estat i l'altra la societat. I, sobretot, la teologia de què parlam no vol moure un dit des de la imposició i les posicions preses. Només li interessa actuar des de la llibertat. Convida, protesta i denuncia, però no imposa.

El bressol de la teologia política. La nova teologia política va néixer a la dècada dels 60 i, en bona part, gràcies a algunes circumstàncies favorables: Primera, l'interès de la teologia en general per a l'home. La teologia volgué escapar de la trampa de ser una abstracció irreal i connectar, en canvi, els seus enunciat amb centres d'interès reals. Aquesta tasca —diguem-ne antropolèmica— ha dominat el seu quefer en els últims lustres. Cal citar en particular aquest gegant de la teologia que fou Karl Barth i concretament l'article «Comunitat civil i Comunitat cristiana» publicat l'any 1946.

Segona. L'home ha acabat de perdre una certa ingenuïtat i se n'ha temut que la dimensió social és necessària per a la seva realització com a persona. Alhora ha anat pujant riu amunt des dels símptomes i les causes aïllades i s'ha trobat amb centres imponents de poder, potser no sempre degudament controlats per la base.

La tercera circumstància favorable ha consistit en la voluntat que ha animat l'home modern de passar del

ben pensar al ben actuar (voluntat que es remunta a l'il·luminisme i és exasperada pel marxisme). Amb tota raó recorda més d'un creient que el cristianisme no va irrompre a Palestina com una filosofia (una ortodòxia), sinó com l'anunci d'una vida, d'un Regne de pau i justícia (una ortopraxi). En aquest sentit K. Marx («ha arribat el moment de transformar el món») està més a prop del cristianisme que Aristòtil.

I quarta: així com la teologia de la mort de Déu va representar un esforç de diàleg entre el neopositivisme, el consumisme de la societat nordamericana i el missatge cristià, la teologia de l'esperança volgué ésser un diàleg amb els trasfons ideològic del marxisme. Aquest intent nasqué a Alemanya i no silencià la imatge de Déu, sinó que la va fer girar entorn de l'eix-esperança. El pas següent consistí en baixar més a la pràctica: s'anava gestant la teologia política.

Tenim, doncs, el context d'on ha sortit la teologia política. Els autors que han fet la reflexió de què parlam són el catòlic J. B. Metz i el protestant J. Moltmann. Després han jugat també un paper important, introduint, sistematitzant, adaptant aquesta teologia als seus països. H. Cox (EE. UU.), H. Assman (Brasil), M. Xhaufflaire França i A. Bolado (Espanya).

Fonament bíblic de la teologia política. Un breu article de revista mensual només permet d'insinuar alguns continguts més característics de la teologia política. Vegem com està fonamentada —com tota teologia digna del nom— sobre la Bíblia. El Regne de Déu fou una promesa que posà en marxa al vell poble israelita, i que Jesús dibuixà més clarament. Promesa: no realització definitiva aquí i ara. Promesa: la fe voi dir caminar sense proves palpables, arriscar-se a la inseguretat, voler un món utòpic «on no hi haurà mort ni plors» (Ap. 21, 4).

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

Naturalment, la promesa esdevé així una perennal injecció d'esperança. Per fosc que sigui el panorama present —i de cap manera és aconsellable tancar els ulls, amagar el cap sota l'ala— sempre disposarem de noves forces i cercarem nous arguments per edificar el món promès i somniat.

No és literatura tot això. Qui negarà la dimensió social i de futur que representa la vocació d'Abraham, l'alliberació d'Egipte, la responsabilitat de progrés que brolla del relat de la creació? L'escatologia cristiana no és com una avorrida sala d'espera en la qual esperam que s'obri la porta per trobar-nos amb Déu. Res d'això, sinó que és una esperança activa, productiva, crítica. Una esperança en la qual, segons paraules d'E. Bloch, no es tracta només de beure qualche cosa, sinó que també hi ha coses a cuinar.

I el Nou Testament s'ofereix com a revolució. Els cecs hi veuen, els coixos caminen, els primers són els qui serveixen. La quinta essència d'aquest Regne són les benaurances: els qui ploren riuran, els perseguits seran feliços... Hi ha res més revolucionari i subversiu que aquests enunciats? Mentre, quedi car, no es llegeixin en adaptacions descafeïnades elaborades per llustrosos, prudents, dialèctics homes d'Església i adreçades als ben pensants, als qui tenen per norma —per tot i sobretot— el punt mig, que tan sovint es dona la mà amb la mitjanja.

La promesa i el programa del Regne proposa una humanitat lliure de la mort i el pecat. El cristià ha de lluitar i oposar-se a qualsevol mena de mal. En conseqüència tot el que contradigui la vida (sofriments, tortures, injustícies) i la gràcia (egoïsme, torbació, orgull) contradiu també la resurrecció del Crist. A la creu s'enfrontaren la mentida, la injustícia i la mort amb Jesús. Segons S. Pau, el vell amb el nou. La victòria fou de Jesucrist, però ens trobam encara al temps de la lluita.

Algunes conseqüències. Si no fruïm encara del Regne definitiu, qualsevol estructura i situació actual és relativa. Res hi ha d'acabat. Ni fascismes ni comunismes tenen la fórmula del paradís. Hem d'anar fent progressar, per tant, la nostra manera de governar-nos, de viure la justícia i la pau. No podem idolatrar cap estructura ni cap persona. Ni tan sols, posem per cas, quan s'ha aconseguit d'implantar una forma de govern més justa. El camí continua. I el cristià que ho duu a terme fa nosa, no gaudeix de moltes simpaties. Ni dels qui estan establerts ni dels qui estan a l'oposició, ni de la dreta ni de l'esquerra.

Quines conseqüències podríem treure de l'actuació política de Jesús? Jesús i la cosa política és un tema

llargament discutit i que torna estar de moda. Donant per descomptat que el Nou Testament no dona ni vol donar receptes, que no dispensa de la recerca, diguem amb tota certesa que Jesús no fou un polític ni donà ensenyaments estrictament polítics. Però va ser molt crític davant el poder, la llei, el temple, els sacerdots, els fariseus, els zelotes. Comprometé, posà mala consciència, relativitzà tota situació política. I n'hi hagué prou perquè el seu missatge tengués incidències polítiques molestes.

Les conseqüències són fàcils de deduir: cal posar l'home al centre de la vida cristiana. Estimar el proïsme és com estimar Déu. Aquest amor ha de ser real, ha de passar —si es presenta el cas— per damunt de la llei, el culte i els poderosos. L'amor de Jesús no fou romàntic, sinó que prengué postures compromeses. A partir d'aquí es poden fer molt fruitoses aplicacions. Quan hom posa el Regne per damunt de tot, els fonaments trontollen. No trigaràn les acusacions de «revoltar el nostre poble i prohibir de pagar el tribut al Cèsar» (Lc. 23,2).

Quelcom més que una moda. A l'inici deia que d'algunes teologies, amb genitiu darrera, no se n'ha sabut res més, un cop han baixat de la cresta de l'ona que és la moda. Amb la teologia política no ha succeït així. Senyal que dona resposta a un anhel real i que les seves reflexions no són castells a l'aire. Si, és possible que el nom ja no estigui tant a flor de llavis, tanmateix ha aportat a la Teologia en majúscula la seva empremta i ha puntualitzat algunes qüestions de manera definitiva. Resenyem-ne algunes:

— si a una societat estàtica hom cercava de suportar estoïcament les injustícies i a ningú li ocorria la possibilitat del canvi, a una societat més dinàmica i antropocèntrica es mira més cap al futur que cap el passat. I si les coses s'han de canviar perquè són injustes, res no ho impedirà. Aquesta òptica està d'acord amb l'esperança cristiana, amb la promesa i amb el peregrinar cap al Regne.

— que cap creient ens vengui amb la faula que ell vol ser apolític. L'Església i els cristians són —per bé o per mal— una força dins la societat. Obeeixen o desobeeixen. No hi ha terme mig. O no piulen i fan el joc als de dalt que volen majories silencioses, o piulen i llavors creen i es creen molèsties. Un evangeli oportunista sacralitza el «establishment» si li convé; o diu que la voluntat de Déu és una altra, si no en treu profit. Un evangeli sense adjectius és sempre crític car sap que mai s'acabaran les situacions injustes ni les dosis d'egoïsme a satisfer.

— Allò que és legal no és automàticament just. Qui digui el contrari absolutitza la llei —l'home que l'ha fet— i haurà d'estar d'acord amb tots els crims perfectament legals que pesen damunt les espatlles de la humanitat.

— La teologia política sospita dels ambients on s'identifica política amb corrupció, astúcia i falta d'escrúpols. Cal distingir. En ella mateixa la política és caritat a nivell social (la caritat més efectiva de totes, indubtablement), és imprescindible per a la realització de la persona. Que també hi ha ganes de lucre, ambicions i egolisme és evident. Però això no permet dir «no em vull ficar en política». Llavors sí que es deixaria el camí lliure d'obstacles pels aprofitats.

— El cristià té horror de la violència. No existeix en el món utòpic que ell somnia. Però es podria donar el cas que no fos possible elegir entre violència i no violència. Podria succeir el dilema fos entre la violència d'uns que dominen i d'altres que són explotats. I si fos necessari elegir una violència justa per no abandonar el món en mans de la violència injusta? Són preguntes.

La teologia política ha fet reflexionar molts cristians tant a nivell científic com pastoral. Ha deixat el seu estigma en el gran corrent teològic que travessa la història dels creients en Jesucrist. Per tot això cal dir que, quasi al llindar dels quinze anys, la teologia política és quelcom més que una moda.

MANUEL SOLER PALA

BANCA MARCH

Capital i Reserves 3.956.000.000 ptes.

Sucursals i Agències Urbanes

BALEARS

Casa Central:

Palma de Mallorca.

Agències Urbanes:

Porta de Sant Antoni - Plaça Pius XII - El Terreno -
31 de Desembre - Plaça Madrid - Plaça Navegació
- Plaça Pere Garau - Ca'n Pastilla - Sant Jordi.

Sucursals:

Binissalem - Capdepera - Agència Cala Ratjada -
Eivissa - Felanitx - Inca - Lluçmajor - Manacor -
Maó - Agència Porto Cristo - Montuiri - Muro -
Palma Nova (Calvià) - Petra - Porreres - Sa Pobla -
Sant Antoni - Sant Francesc Xavier - Sant Josep -
Sant Joan - Sant Llorenç - Santa Margalida - Sóller.

CATALUNYA

Oficina Principal:

Barcelona.

Agències Urbanes:

Avinguda de Madrid - Balmes - Calàbria - Felip II -
Navas de Tòsca - Passeig del Triomf - Urgell -
València.

Sucursals:

Cornellà de Llobregat - Esplugues de Llobregat -
Ripollet - Sabadell - Sant Adrià del Bessós - Puig-
cerdà.

MADRID

Oficina Principal:

Madrid.

Agències Urbanes:

Avenida Generalísimo - Conde Peñalver - Cuatro
Caminos - Guzmán el Bueno.

Sucursal:

Getafe.

ZARAGOZA

Oficina Principal:

Zaragoza.

Agències Urbanes:

Delicias - Miguel Servet.

Cap a uns nous models culturals

Darrerament, en el camp literari, estem assistint a unes temptatives esporàdiques de creació d'una literatura essencialment diferent de la tradicional, d'una «altra» literatura, que escapa dels cànons usuals dels gèneres, que tendeix fins i tot a la desaparició dels gèneres, i que pot ser acusada —i de fet ho ha estat ja— d'«elitista» i d'allunyada de les realitats populars, o també de la comprensió popular. «El prejudici més comú és aquest: que la nova literatura ha d'identificar-se amb una escola artística d'origen intel·lectual, com fou el cas del futurisme. La premissa de la nova literatura ha de ser forçosament històrica, política, popular: ha de tendir a elaborar allò que ja existeix; la manera pot ser polèmica o no, no importa; allò que realment importa és que s'arrel·li en l'humus de la cultura popular. «Són paraules de l'intel·lectual antifeixista italià Antonio Gramsci, el qual també repetí que per tal que una literatura fos popular calia que fos nacional, i elaborà el concepte, tan afortunat de literatura popular».

Les noves tendències artístiques han de ser, doncs, valorades en tant que arrelen en una tradició autòctona i es projecten cap a una nova desitjada societat sense contradiccions que estelitzin la mateixa pràctica artística. Ara per ara, aquestes contradiccions fan que la cultura

Articles d'organització
d'arxiu

Subministració de
papereria

VASCOSOBRES

VASCONGADA DE SOBRES Y BOLSAS, S. A.

MANUEL VILANOVA FIOU

Gumersindo, 85-87 Tel. 29 30 18 Palma de Mallorca

dominant, sigui, evidentment, la cultura de las classes dominants. Quan aquestes classes dominants siguin unes altres, la cultura serà una altra. I és partint d'aquesta base que considerem que cal trobar uns nous models de cultura, uns nous models útils de literatura, d'art plàstic, de música, etc. Els intents han estat tanmateix, variats, i en diversos camps fins i tot majoritàriament acceptats, com a la nova cançó popular. En d'altres, però, les reticències són encara nombroses i caldrà anar aclarint que lluny de troballes ja definitives per a la construcció de la nostra cultura nacional-popular d'una manera satisfactòria, es tracta només de temptatives aïllades que perfilen, potser prou clarament, els camins que haurà de seguir aquesta nova cultura que haurem de fer.

Com a escriptors compromesos en aquesta tasca de definició d'un nous models culturals, entenem aquesta tasca no fruit de troballa més o menys casual d'uns «artistes» aïllats, sinó com a conseqüència d'una preocupació solidària. Ara més que mai, cal rebutjar aquesta concepció de la cultura deslligada de la realitat i com a simple producte d'uns «genis» que individualment amb la seva obra fan evolucionar la societat. Cultura, ja ho hem dit en d'altres ocasions, és més que això: el fenomen de caire individual se'ns ha descobert com un fenomen col·lectiu i d'interès col·lectiu.

Com a escriptors dels Països Catalans contra l'adulteració artísticocultural, contra l'individualisme, i l'aïllament usual del literat, contra el tractament sublimatori de l'art i dels artistes, contra l'alienació repetida de la crítica idealista, assajarem, a risc de fer marrada tants cops com calgui, d'anar trobant aquells nous models de cultura que només constituïran les bases d'allò que en una nova societat podrà ser autènticament la del nostre poble. Aquests nous models de cultura popular que haurem de trobar —i en tots els seus camps— no hauran pas de caure en la repetició mecànica d'unes fórmules artístiques imposades per uns «ordenadors» individuals amb més perspicàcia— a l'estil d'un Eugeni d'Ors llançant el Noucentisme com a moviment cultural d'afirmació d'una Catalunya mediterrània i mítica, assenyada i civilitzadament dirigida per la burgesia nacional— sinó que cal que sigui feta pels mateixos treballadors de la cultura a mesura que es vagin plantejant les contradiccions concretes de la seva pràctica i del sentit de la seva feina en la seva societat.

La plenitud d'aquests nous camins només serà assolida quan entre tots hàgim pogut configurar globalment la nova societat que desitgem aquell «nou humanisme» de què parlava també Gramsci. I hem de saber que ara per ara tot quedarà reduït a temptatives més o menys vàlides, i que no podem precisar gaire més el sentit d'aquesta nova via de cultura que forjarem. La premissa, prèvia, però, és clara: tots els assaigs, en qualsevol camp, quedarien mancats si abans no ens hem preocupat de fer una anàlisi correcta i ajustada de la nostra realitat històrica, social, econòmica i cultural. Tota temptativa, doncs, quedaria buida de sentit i sense connexió amb la realitat que volem transformar.

Ens cal, doncs, una anàlisi interdisciplinària i global de la cultura dels Països Catalans d'ara que pugui anar-nos precisant aquells nous models que ens han de ser útils en el futur. Ens cal qüestionar també la nostra pràctica específica d'escriptors. I aquesta no és pas, contràriament al que hom podria pensar, una tasca entretinguda a la recerca d'un nou contingut (ja que allò que és dit no pot ser concebut a part de la forma sinó com un tot global) ni tan sols a la recerca d'una nova forma, sinó també una lluita per a trobar aquests nous models, tot qüestionant també —a part d'aquests aspectes específics de la nostra pràctica concreta— els mitjans de producció i distribució dels productes literaris, els problemes que ens presenta a diària la nostra feina d'escriptors, de treballadors de la cultura, i les seves contradiccions que són també les contradiccions de la nostra societat.

TRENCAVEL

POLISSES

PER SENTIR-SE SEGURS

Vostè les necessita pel seu negoci, casa, vehicle... i també per la seva pròpia vida.

Demani informació sense compromís a qualsevol de les nostres oficines i agents.

MARE NOSTRUM

vol estar al seu servei.

DIRECCIÓ GENERAL:

Via Roma, 45 - Tel. 2128 00

PALMA DE MALLORCA

ART

CONVERSA AMB: FRAVER

La crisi artística imposada per la guerra civil i la postguerra fou, a Mallorca, particularment difícil. L'avantguardisme local havia estat, en els anys vint, ja prou feble i vacil·lant. En arribar la radicalització dels anys republicans, en contrast amb el compromís polític militant de la intel·lectualitat d'altres contrades, els nostres avantguardistes es clouen dins l'evasionisme esteticitzant. A partir de 1936, l'art nacionalsindicalista, a la nostra illa, penetra fortament dins el terreny arquitectònic i escultòric, però en el terreny pictòric la circumstància és diferent. L'art propagandístic i militant del Moviment s'imposà en els cartells i il·lustracions gràfiques, però la pintura — a part d'alguns retrats de Franco i José Antonio, més alguna escena bèl·lica escadussera — restà en mans de la més estricta reacció acadèmica. Sobre la base d'alguns manlleus a l'ideari noucentista, alguna lectura de Maclair i les lliçons pontificals de l'Eugeni d'Ors teòric cultural del nou règim es muntà la ficció d'un nou classicisme: art intemporal, còpsador d'essències, ple de sobrietat i contenció. Els nihilismes de l'Avantguarda i les frívoles coloraines dels pintors de l'Illa d'Or foren bandejats. Però, a partir de 1945, els cromatismes postimpressionistes retornaren i guanyaren la batalla al classicisme. Les aspiracions de crear un art nacional hispànic, fonamentat sobre una tradició particularista s'evaporaren. Reaparegué clarament el bagatge ultraacadèmic de l'art sorgit al voltant del Moviment. Els pastissers de la Mallorca de 1975 són els hereus de la descomposició l'ensomni classicista.

La primera lluita col·lectiva contra aquell retorn del postimpressionisme fou el Grup Tago, constituït en 1959. Era l'hora del triomf internacional de l'informalisme i —des de l'abstracció— plantejaven la batalla alguns dels elements més radicalitzats del grup. Entre ells Francesc Verd i Duran Fraver, que per una intuïció excepcionalment aguda havia sabut passar de les lliçons acadèmiques de Càffaro a la llibertat cromàtica de Kadinsky per

Francesc Verd i Duran «FRAVER»
vist pel dibuixant José Gallego

acabar dins les investigacions matèriques. Però l'aventura del Grup Tago no incidí dins una presa de consciència històrica de la nostra societat i restà una revolta típicament culturalista.

Fraver és —serà algun dia: quan la plenitud arribi— una fita de la tradició viva que ens cal retrobar per ésser un poble.

4CATS
galeria d'art
C/ San Sebastian, 7
Tel. 226493 Palma

gouaches - gravats - dibuixos

CLAVÉ

17 novembre - 14 desembre

FAMÍLIA. ESTUDIS. INICIACIÓ ARTÍSTICA

Vaig néixer a la Ciutat de Mallorca el 28 de gener de 1914. El pare, de Sencelles, era pagès fins que s'establí a Ciutat i posà el cafè Can Guiem, que després fou el Moka. La mare era ciutadana, però amb ascendents llucmajorers. Tenc només estudis primaris que vaig fer a l'Escola Graduada i després a un centre privat del carrer de Sans. De forma autodidacta, a força de llegir molt, m'he anat fent una certa cultura. De ninet ja ajudava els pares en les feines del cafè. Creat pel pare i sostengut per la família, el cafè és una institució que estim i no puc trair. Hi he treballat tota la vida, amb tanta il·lusió com si feies un quadro. Hi ha hagut tertúlies de tota mena —polítiques, artístiques, periodístiques...— i m'ha permès, en certa manera, d'estar en contacte amb la vida intel·lectual de la ciutat.

A la infantesa tenia ja una vertadera dèria per l'Art. De nin vaig anar amb un escultor, però ho vaig deixar perquè només feia coses pel cementiri! Abans de tenir l'edat per matricular-me a Arts i Oficis ja hi anava a aprendre tècniques artístiques. Després, de forma oficial, vaig assistir a les classes de dibuix —artístic i lineal—, modelat, treball del ferro, etc. Els professors eren Llorenç Cerdà, Pere J. Barceló i un tal Ordinas. A casa de Càffaro vaig aprendre l'oli i l'aquarel·la. Visitava els pintors —Bernareggi, Cittadini, Hubert...—, observava les seves obres i les feia preguntes. Anava a veure les pintures de les esglésies. La primera exposició que vaig veure fou a La Veda, i tant hi vaig anar que el porter em privà d'entrar. Tenia aleshores una cultura artística desordenada i febla, tant que Pere Càffaro em semblava un fenomen! Mostrava les aquarel·les a Pere J. Barceló, qui m'orientà molt en la teoria dels colors, iniciant una reflexió sobre el cromatisme que —temps a venir— em faria passar de l'Impressionisme a l'Abstracció. De jove feia dibuixos i aquarel·les, amb afició però irregularment. No vaig treballar sistemàticament dins l'art fins als anys 50.

DURAN: FIGURACIÓ I CROMATISME

Abans d'arribar a l'abstracte vaig passar per una primera etapa impressionista, influïda de manera immediata per la pintura que veia de jove a Mallorca i, de lluny, pels impressionistes francesos. Després —en una segona passa— vaig començar a fer uns dibuixos esquemàtics on, després, posava colors. Són els quadros que signo com a Duran. La tercera etapa fou ja l'abstracció. En els Duran hi ha una clara empremta de Paul Klee, alguna deixa de Picasso i de Gutiérrez Solana. Són quadros de tipus populars —toreros, xeremiers, pàgesos...— amb un

desig de sublimar-los humanament. A Mallorca, la pintura folklorica sol ésser acadèmica o impressionista, i jo intent fer-la dins un estil més personal. Mai no he exposat els Duran a Mallorca. Un marxant italià ve de tant en tant, compta les teles, me les paga i se les emporta. Les exposa, a Itàlia, ja absolutament a compte seu. Els Duran em satisfan si puc fer-los al meu gust. Però si el marxant comença a dir-me que he de pintar tal tipus i no tal altre, que he de posar més colors perquè es venen millor, això ja m'empipa un poc.

Per necessitats econòmiques faig coexistir els Duran i els abstractes. En els Duran hi aboc el meu regust pel colorisme, mentre els meus abstractes tendeixen cada cop més i més a la monocromia, a la grisor. Si els Duran no em surten així com vull, ni tenc tan sols esment de signar-los. Quan els treball a la meua manera, els faig amb absoluta llibertat, sense una planificació prèvia, sense una idea preconcebuda d'on vull arribar. Pint un ull, una mà i així, improvisant, enllestec el quadro. Enmig d'aquesta espontaneïtat cerc, però, que l'obra tenguí una harmonia, un equilibri, uns ritmes.

FRAYER: UN ABSTRACTE A MALLORCA

Havia començat dins un estil impressionista. Encara ara faig algun paisatge, algunes flors —acadèmiques o impressionistes— per satisfer un compromís familiar o un amic. Ben conscient, però, que aquestes obres resten a les antípodes dels meus ideals estètics. I sovint els deix sense signar. Els impressionistes francesos m'interessaren ferm. També Sorolla, pintor avui molt discutit. I la pintura, fortament literària, de Solana. Un senyor que tenia una tenda en el carrer dels Oms em demanà unes pintures per exposar, i les hi vaig portar. Passà per allà Miquel A. Colomar i es veu que aquells quadros impressionistes li interessaren. Demanà de qui eren, i es posà en contacte amb mi. I la nostra amistat ja no s'esvaï mai. M'estimulà ferm i m'orientà per ampliar la meua formació cultural i artística.

Les reflexions sobre l'Impressionisme em portaren a descobrir els fonaments de l'Abstracte. De l'un a l'altre s'hi va per graus. Els impressionistes deixaren les figures i se centraren sobre el color. I jo —llegint i pensant— vaig dir: si llevam tots els elements de l'obra i deixam tan sols el color ja som a l'abstracció. Així vaig començar a fer els meus primers abstractes, plens de cromatisme. Estaven molt marcats per Kandinsky, l'únic abstracte que coneixia en aquell moment.

Quan vaig sentir parlar de Tàpies —s'exposaren algunes obres seves a Ciutat per aquells anys— jo ja havia treballat molt dins l'informalisme. Dins

aquest corrent vaig anar ampliant les meves referències. M'agradaren els del grup El Paso: Canogar, Feito, Mil·lares... També Viola, però no és tan bo. I Romà Vallès. Algun estranger, com Lucio Fontana. I dels arrelats a Mallorca m'interessaren W. Waldren i J. Ulbricht, si bé aquest ha retornat a la figuració. Un dels textos que més m'ajudà a aclarir idees sobre l'abstracte fou **Ideologia del informalismo** de J. E. Cirlot.

Miquel A. Colomar coneixia, de principi, tan sols les meves obres impressionistes. Un dia —amb por que no es rigués de mi— li vaig dir que pensava exposar algunes obres abstractes. Ell era, aleshores, un home obert a tot corrent artístic, però amb una predilecció especial per l'abstracció. El vaig dur a casa meua i s'entusiasmà. Seleccionà les millors obres i em prohibí —en contra del que jo volia fer— destruir cap de les que ell no havia escollit. Vaig mostrar al públic els meus primers abstractes a exposicions col·lectives del Grup Tago. Per diferenciar d'una forma tallant els meus abstractes de la resta de les meves pintures vaig signar-los amb el pseudònim **Frayer**. He fet —i faig— abstracte com una satisfacció íntima i espiritual. No els pos en venda. Els tenc a casa —guard quasi tots els que he fet, amb poques excepcions— i els mir i torn mirar. Així em vénen idees per millorar o rectificar. De vegades

L'ANGEL BLAU

Venda de llibres
antics i moderns

c/. Sant Bernat, 2
(darrera la Seu)

Tel. 21 60 96

CIUTAT

els faig lluitant amb l'oposició familiar: que si no agraden, que si no es venen... La meua dona, en canvi, n'és una entusiasta. He experimentat, dins l'abstracció, una evolució ben clara: una depuració progressiva. Cada cop he suprimit més radicalment tota deixa figurativa, he simplificat el color a fi de trobar-me cada vegada més a mi mateix.

A Mallorca, els meus abstractes tengueren una acollida excel·lent dins un cercle selecte: Miquel A. Colomar, Joan Alomar i altres personalitats em dedicaren grans elogis. Però la crítica local **brilló por su ausencia**: ni tan sols anà a veure'ls. Era un moment que semblava com si l'informalisme ho hagués de dominar tot. Però la il·lusió no s'acomplí: vengué la reacció contra l'abstracte i els qui havien triomfat —Tápies, per exemple— pogueren mantenir-se. Però els qui no havíem obtingut un renom, haguérem de tornar a la imaginació. Amb el Grup Tago jo vaig tenir ocasió d'exposar els meus abstractes fora de Mallorca, però per diverses raons no ho vaig arribar a fer.

EL GRUP TAGO

Els iniciadors del Grup Tago —es fundà el 1959— fórem Miquel Pasqual i jo. Decidírem cercar gent que tengués unes certes afinitats amb la nostra manera d'entendre l'art. Al Moka hi venien artistes i ho proposàrem a

un parell, però calien deu individus per constituir legalment un grup i seguïrem cercant gent. Quan fórem suficients, enlestírem els estatuts i ens acollírem en el Cercle de Belles Arts. Amb el Grup Tago intentàvem definir-nos, marcar clarament distàncies amb l'art que fins aleshores es feia a Mallorca. I l'objectiu s'aconseguí plenament. El Grup Tago no despertà polèmiques ni hostilitats acarnissades. Els del Cercle de Belles Arts, però, no ens suportaven. Hi férem algunes exposicions i els directius quasi no hi acudien: en canvi anaven a qualsevol exposició de paisatges. Per això vaig donar-me de baixa d'aquesta entitat.

Un cop constituït el grup, començarem a reunir-nos en el Moka. Fou elegit president Rafel Jaume, poeta, bona persona i ben informat en art. El segon, i últim, president fou Manuel Picó. El grup no s'identificà exclusivament amb un corrent artístic. Hi havia, però, alguns partidaris decidits de l'abstracció: Miquel Pasqual, Antonio de Vélez i jo. Miquel Pasqual no estigué d'acord que el Tago admetés totes les tendències i se'n retirà. Miquel A. Colomar no formà part del grup, però venia a les exposicions i donà algunes conferències dins les activitats del Tago.

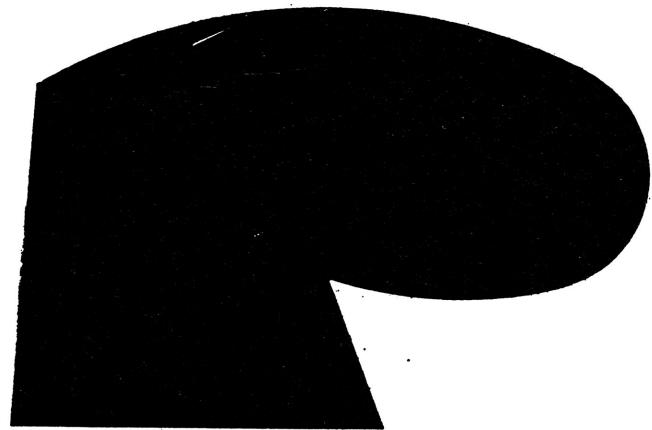
Sempre he estat d'un temperament tímid, no gens aficadís. Vaig participar amb il·lusió en la creació del Grup Tago. Però, a la fi allò va anar min-

vant fins a desaparèixer. I d'aleshores ençà he refusat de participar en accions col·lectives d'art. Pens que cal triar els amics i evitar haver de compartir, vulguis o no, una cosa de tanta força espiritual com és l'Art.

DAVANT UN ART NOU

He viatjat —per veure museus i exposicions— a Madrid, on vaig observar com treballaven els copistes a El Prado, a Barcelona i a París. Conec l'art modern fonamentalment a través de llibres i revistes. He vist el que ha anat arribant a Mallorca. La feina dels Deu des Teix fou molt interessant. I ara la Sala Pelaires ha fet una gran labor. M'he adonat que, en aquests temps darrers, ha sorgit a Mallorca un art jove, molt allunyat del que es veia tradicionalment aquí. I si una cosa retrec al Cercle de Belles Arts és la manca d'atenció cap els joves. Sembla com si uns certs pintors, sovint ben poc interessants, el tenguessin en exclusiva. Voldria tenir temps per conèixer a fons aquest art jove, perquè l'art és l'esperit d'una època. Pel meu gust aniria a totes les exposicions, però la feina del cafè i les moltes hores que dedic cada dia a pintar... fan que m'hagi de limitar a conèixer només les mostres més importants que es fan a Palma, les de la Pelaires especialment.

«CRÒNICA DE TRES»

**GALERIA
D'ART**

POLLENÇA

N O R A I

El gran industrial de Catalunya
a Palma de Mallorca
Avda. Comte de Sallent, 60

Banco Industrial de Cataluña

(Diners que produeixen)

Barcelona, Bilbao, Córdova, Logroño, Lleida,
Madrid, Múrcia, Palma de Mallorca, Sant Sebastià, Saragossa,
Sevilla, Tarragona, València, Londres, Nova York, París.

BANCO
INDUSTRIAL
DE
CATALUÑA

Ajuntem esforços de cara a l'ensenyament de la nostra llengua a les escoles

És evident, per a tota persona interessada per la pervivència de la nostra llengua i pel seu ús com a instrument de cultura, que ens trobam a un moment molt important en aquest aspecte, i que la manera com sigui aprofitat o desaprofitat el Decret sobre l'ensenyament de les llengües nadiues pot tenir incalculables conseqüències per al futur de la nostra cultura.

És evident també que el mestre que, conscient d'això, vol aportar la seva contribució personal a l'encarriament d'aquest ensenyament, topa amb nombroses dificultats, en camps diferents:

1. **Dificultats burocràtiques:** Cal interessar el Director del Centre, consultar els pares, cursar una sol·licitud oficial, establir un horari que no sigui gaire extemporani, mantenir l'interès de pares i alumnes per una matèria que surt del «programa normal» dels al.lots

2. **Dificultats d'adaptació personal:** Com que la necessitat (ni tan sols la possibilitat) d'aquest ensenyament no ha estat prevista en el pla d'estudis dels nostres mestres, i com que ni tan sols els ha estat donat un coneixement de la llengua pròpia a nivell d'alumnes, és natural que aquesta activitat nova, a primera vista, els faci por. «Jo no en sé prou». «Jo sé parlar la meua llengua però no la sé escriure bé, i molt menys ensenyar-la». «Jo no tenc cap títol que m'autoritzi a ensenyar-la, i no m'atreuria a presentar-me a examen», són frases que hem sentit a molts de mestres, i consideracions que n'aturaran molts, al moment de decidir-se a començar aquestes classes.

3. **Dificultats tècniques i metodològiques:** Falta material adequat, i falta tradició escolar, mestres experimentats i organismes on acudir per a resoldre els problemes que aniran sortint.

N'Isidor Marí exposava a LLUC (setembre 75, pàgs. 11-12) moltes d'aquestes dificultats i la manera com podem començar a resoldre-les, sobretot les burocràtiques. Voldríem parlar ara superficialment de les altres:

Quant a la formació personal, i donat el pla d'estudis a què hem estat sotmesos, és clar que la formació dels mestres ha d'esser deficient. Si n'hi ha cap de format, el mèrit és ben bé seu, i no del sistema docent del país. És molt saludable que ens preocupem de reparar ràpidament i tant com sigui possible aquesta falta nostra, però no hem de caure en una trampa perillosa: la de creure que no podem fer res abans d'haver **completat** la nostra formació, ni abans de tenir un títol oficial (que ara per ara no se sap quin serà, ni sembla que hi hagi gaire interès per aconseguir la formació accelerada de promocions de mestres en aquest camp). Cadascú s'ha de plantejar d'una manera realista què és el que realment pot fer, i començar a fer-ho des d'ara, i al mateix temps iniciar una feina sistemàtica de perfeccionament personal.

Quant a les dificultats tècniques i de mètode: Hem de partir de la base que la metodologia adequada per ensenyar la nostra llengua als nostres infants és la que s'usa a les escoles per ensenyar-los el castellà. Per tant, el mestre no ha de fer més que aplicar aquesta metodologia, que ja coneix, a la nostra llengua (en canvi, hauria de revisar profundament la seva tècnica d'ensenyament del castellà als nostres infants, però això no entra en el nostre tema). Toparà, naturalment, amb deficiències de material, perquè el que es produeix a Barcelona —que actualment ja és abundant, i de bona qualitat— presenta sovint un lèxic i unes construccions que resulten estranyes als nostres infants. A les illes disposem actualment d'un sil·labari d'iniciació a la lectura: **A, bé, cé (sa pastera ja la sé)**, d'Aina Moll (un quadern publicat, i dos més de pròxima aparició). Amb ell es pot treballar «normalment» amb infants de pre-escolar o dels primers cursos de bàsica; l'ideal seria que el treballassin abans de començar a llegir en castellà, però tal com estan les coses actualment, caldrà fer-ho simultàniament, o posteriorment al castellà; es pot usar amb infants mallorquins i cas-

tellans dins la mateixa classe, i el sistema d'utilització és el mateix de la cartilla castellana, que s'usa amb nins mallorquins i castellans que treballen junts.

Per a infants de vuit a deu anys es pot usar el primer volum de «La llengua de las Balears», de F. de B. Moll; i per als de segon cicle, (molt simplificat) el segon volum. S'hauran de completar amb lectures variades.

Els nins castellans que viuen a Mallorca necessiten aprendre en primer lloc la llengua parlada d'ací. Els hem d'ensenyar, per tant, la nostra llengua tal com s'ensenyava el francès o l'anglès. És recomanable la metodologia audio-visual i la pràctica abundantíssima d'exercicis estructurals.

No tenim encara material publicat per a aquest tipus d'ensenyament, però n'hi ha en preparació, que pot ésser experimentat ja des d'ara. També es pot usar experimentalment el material que prepara a València el «Secretariat per a l'ensenyament de la llengua», i una selecció (que hauríem de fer col·lectivament) del material publicat a Barcelona (V. Guia Didàctica per l'Ensenyament, publicada per Omnium Cultural, en col·laboració amb l'equip de mestres de Rosa Sensat).

Per això, la Secció de Pedagogia de l'Obra Cultural Balear, recollint la invitació que ens fa Isidor Marí en l'article al·ludit, i tenint en compte que de moment els organismes oficials al·ludits per Aina Moll al n.º d'octubre de LLUC, pàgs. 5-6, no han iniciat encara la tasca de coordinació experimental que esperam d'ells, llança des d'aquí una crida a tots els mestres interessats a participar activament des d'ara a la introducció de la nostra llengua a l'escola. Voldríem organitzar uns seminaris periòdics per a discutir i tractar de solucionar tota aquesta problemàtica: posar-nos d'acord per a la realització dels tràmits burocràtics; establir, i revisar periòdicament, uns objectius —per a nins mallorquins i castellans— i la metodologia adequada per aconseguir-los; intercanviar les nostres experiències didàctiques; seleccionar i experimentar material i preparar-ne de nou, i fer uns seminaris formatius del mestre, amb programa estructurat.

Demanam a tots els mestres interessats (tant si han de poder assistir regularment a les sessions de seminari com si no en aquest cas, els tindríem regularment informats de les nostres activitats) que ens facin arribar urgentment a Obra Cultural Balear, carrer Impremta, 1, pral., el seu nom i adreça. Els convocarem després a una primera reunió (a la qual esperam l'assistència de tots), a fi d'acordar el pla d'acció.

**SECRETARIAT PEDAGÒGIC
DE L'OBRA CULTURAL BALEAR**

NOTICIES

Des de Menorca, estiu 75

M'agradaria, abans de res, encetar un tema. Es fàcil dir mentides i enganyar el lector amb una d'aquestes «cròniques culturals» tan típiques com bones de fer: una llista de conferències, taules rodones, exposicions, concerts, etc. per tal que el lector nomenorquí conclougui que a Menorca hem aconseguit un nivell cultural molt notable.

I en això hi ha dos grans perills: un, escriure extensament sobre la «vida cultural» i, en realitat, no fer res més que posar en evidència un possible divorci entre aquesta vida, un conjunt d'aportacions simbòliques, i la vida del poble. Perquè els actes culturals no sempre tenen l'abast que els inspiren. Es cert, una crònica d'aquest tipus no ho pot dir tot, no pot recollir —ni pretendre— la complexitat de la situació, però tampoc ha d'amagar allò que no diu ningú i està enmig del carrer: inseguretats en la feina, noves perspectives de crisi, deficiències en els serveis públics...

L'altre perill és el de seguir vivint de rendes, de mites i llegendes. Cinc anys a Mallorca m'han fet tocar amb les mans l'alt concepte que, molt en general, els mallorquins tenen dels menorquins. La idea que a Menor-

ca posem un elevat nivell cultural forma part d'aquell conjunt de prejudicis heretats que com a poble hem provocat als qui ens veuen d'enfora; n'hi ha per tots els gusts: que els menorquins som hospitalaris, que Menorca té un segell d'Europeisme que ens ve dels anglesos, —ah, el famós segle XVIII menorquí—, que la Tramuntana quan bufa s'enduu les cases, que bevem més gin que aigua, etc., això darrer en caricatura. No negaré res de tot això, entre altres coses perquè és impossible pesar el grau de trencament que suposà la guerra civil. El que sí és cert és que catalans i mallorquins han rentat massa la cara. He vist escrits de gent lletrada, parlant sobre Menorca, que més aviat semblaven fullets d'Agències Turístiques, on una atractiva exageració és productiva. Es un tema molt llarg i caldrà parlar-ne en una altra ocasió.

RESUM DE NOTICIES

MÚSICA

Joventuts Musicals de Ciutadella organitzà el III Festival d'Estiu —un concert setmanal—, del 9 de Juliol al 25 d'Agost. Fou notable una major assistència en aquesta tercera edició. De

tres concerts de «Cançó Catalana» sols vam sentir Parera Font, Lluís Llach i Pi de la Serra foren prohibits en plena temporada de prohibicions governatives.

Joventuts Musicals de Maó presentà la segona edició del «Festival Internacional de Música», del 12 de Setembre al 9 d'Octubre; nou concerts que tenen per principal protagonista un instrument magnífic, l'Orgue de Sta. Maria de Maó.

SETMANA DE CULTURA

Joventuts Musicals de Ciutadella oferí la segona edició d'una setmana de conferències sobre la cultura a Menorca. Enguany el tema general va ser: «Geografia Física i humana de Menorca»; hi participaren professors menorquins a la primera part (Geologia, Flora, Fauna, Albufera d'es Grau) i mallorquins a la segona, Ecologia (Climent Garau, Guillem Mateu, Joan Pons), Demografia (Albert Quintana), Urbanisme (Guillem Oliver).

Malgrat no haver comptat amb una audiència nombrosa s'ha cregut necessari continuar la tasca de divulgar els estudis sobre la nostra cultura. Els actes —si més no simbòlicament— s'inclouen dins el Congrés de Cultura Catalana.

SEBIME

Ha estat l'edició de la «Semana de la Bisuteria Menorquina». Es coneguda la importància de la indústria a Menorca que ocupa prop d'un 50% de la població activa (calçat, bijuteria, construcció, formatge). Més conegudes són les crisis periòdiques anuals («demancades de feina») especialment greus aquest temps de crisi general. SEBIME és una fira de fabricants per atreure visitants, per crear mercat. Però són moltes les preguntes a fer, ¿Qui coneix bé l'estat actual de la crisi a Menorca? On són les xifres? Qui planteja la feblesa empresarial? Qui argumenta la dependència exterior? ¿Qui es decideix a fer un estudi econòmic, seriós, de Menorca? Vivim d'instuicions i impressions de tertúlia.

CONGRÉS DE CULTURA CATALANA

Des del primer moment la iniciativa sortida de Barcelona va tenir un bon ressò a la nostra Illa. Aquest estiu, i després d'uns contactes amb el Principat i Mallorca, s'han reunit les entitats adherides per tal de crear la mínima estructura organitzativa que posi en marxa els treballs d'estudi i el plantejament públic dels fets i problemes comunitaris. En el moment d'escriure aquestes retxes s'està a la fase de captació d'agrupacions culturals i diversos sectors populars que s'acolliren a la convocatòria feta per l'entitat degana a Menorca: L'Ateneu de Maó.

El Congrés de Cultura Catalana s'orientarà cap a la celebració del Congrés a Menorca com a primer pas per a parlar de l'aportació menorquina als Països Catalans i l'aglutinació dels diferents sectors que treballen per una política cultural, popular i democràtica.

TEATRE

Es cert que l'estiu no és el millor temps per a tancar-se dins d'una sala. Tanmateix s'està preparant una nova «temporada» La «Cia St. Miquel» de Ciutadella, que des de fa uns anys treballa esforçadament per un teatre per a infants posà en escena «El met-

ge a garrotades», adaptació de Francesc Nel·lo de l'obra de Molière. (1)

La «Cia. Delfin Serra» de Ciutadella, que ha treballat tot l'estiu en la formació permanent d'actors a través de cursos d'expressió i altres tècniques, està muntant una versió lliure de l'obra de Puig i Ferrater, «Aigües encantades» Amb l'actual colla d'actors aquesta serà la tercera obra posada en escena, després de «El Reatale del Flautista» i «Un Baül groc per a Nofre Taylor» d'Alexandre Ballester. (Si les coses no canvien, T.V.E., que paga bé, gravarà un resum-adaptació de mitja hora de l'obra de Ballester pel programa en català).

CATALÀ A L'ESCOLA

Sabem que això no és d'ara, que ja fa estona que corrien pels carrers de Barcelona adhesius de «Català a l'escola». Però és cert que fins ara ens havíem conformat amb un apostolat seglar que mantigués viva la flama de la nostra llengua. Aquests darrers temps han succeït unes coses que han creat un ambient dins l'opinió pública (basta recordar el tristement famós consistori barceloní). De llavors ençà el Ministeri aprovà el decret que permet d'ensenyar les llengües maternes, i no és només això, s'han aixecat la veu dels Bisbes de les Illes, s'han escrit cartes, algun Ajuntament ho ha recomanat, etc. (2)

També a Menorca s'ha plantejat aquesta necessitat, la de sensibilitzar l'opinió pública, de preparar professors... Està tot per fer, però no hi

(1) La Companyia «Nura», prou coneguda a Ciutat, està muntant l'obra del manacorí Antoni Mus «Els lleons», primer premi al certamen teatral «Born» de la societat «Círculo artístico» de Ciutadella.

(2) Concretament a un «pleno» de l'Ajuntament ciutadellenc (5 de juliol) es recomanà l'ensenyament de la nostra llengua a les escoles. A la mateixa reunió es proposà el canvi de *Ciudadela* per *Ciutadella*. A Maó, al mateix temps, Obra Cultural Balear en campanya pública sol·licitava a l'Ajuntament de tornar als carrers els noms populars.

manca coratge. Les entitats, que ho volen assumir hi són: Ateneu de Maó ha convocat cursos de català oberts a tothom, J.J.M.M. de Ciutadella ho està posant en marxa.

MISSA I MANIFESTACIÓ A MAÓ

Dia 10 d'Octubre els Batles menorquins convocaren una missa, pels agents de l'orde morts i que es celebrà a St. Francesc de Maó, amb el temple ple de gent. Hi assisteixen les primeres autoritats locals i el Governador que vingué acompanyat de Miquel Garau.

A la sortida, davant el govern militar tenen lloc diversos parlaments adreçats a unes tres-centes persones que volen expressar la seva adhesió al govern espanyol. Els discursos són aclamats, interromputs, es canta el «Cara al Sol», etc.

Podem destacar les paraules del Governador en contra del primer ministre suec («Conocido homosexual»), i del «Jefe insular de la OJE», Arturo Robsy, que parla del «complot catalanista-separatista...».

Després de les arengues, un grup de persones, amb majoria de joves, voltan carrers de Maó, es presenten davant representacions diplomàtiques tot llençant crits de signe patriòtic. Tot acaba sense incidents.

I COMENÇA UN NOU CURS...

Ha començat l'escola, ha mudat l'horari de feina, han marxat els estudiants, hem tret els abrics amb olor de bolles d'arna, han vingut les primeres aigües i s'han fet netes les teulades; la vetlada s'ha acursat... i això és la tardor.

La Televisió és «Directísimo». Vivim pendents del diari: és una llarga inquietud, a cada banda. Els bars s'omplen abans de la feina i també es parla de política.

També els sectors culturals han iniciat els seus programes d'un nou curs: alguna conferència —si tot va bé—, concerts, Cine-Club, activitats escolars, cursos de català, exposicions...

I sobretot, ha començat la lliga i entre-setmana partit internacional. Sempre n'hi haurà que aniran a les baixes,

RÀDIO POPULARC. O. P. E.
MALLORCA**MALLORCA AL VENT**

De dilluns a divendres a les 15'30 h.

CANÇONER D'AVUI

De dilluns a dissabte a les 11 h.

Realitza: Joan Manresa

LLIÇONS DE CATALÀ

De dilluns a dissabte a les 15'55 h.

RONDAIA MALLORQUINA

Dimarts a les 18'30 h.

Diumenges a les 22'30 h.

Arxiu de Fonoteca de l'Emissora

**RÀDIO POPULAR
ÉS COSA NOSTRA**De dilluns a dissabte de 9 a 10
en Freqüència Modulada

els qui no es conformen amb equips de regional, però és que no hi ha duros per més. Potser aquest any el «Baloncesto» ens deixondirà... Fam en patirem, però riure...

DUES MULTES

Les Festes de Gràcia a Maó són les darreres de l'estiu. Com a tota festa popular el programa és una barreja premuda d'actes profans i religiosos. Enguany el Sr. Cots, rector de Sta. Maria, la «catedral» maonesa, prevere d'aire preconiliar però d'esperit jove, popular i respectat, arrossegant una història recent de friccions clergat-autoritat local decidí de no convidar les autoritats —com a tals— a presidir els actes religiosos. S'organitzà un escàndol, i per tal d'aclarir la situació es convocà a l'Ajuntament una «reunió de vecinos» amb la presència de capellans, batle, regidors i súbdits en general. Allò va ser, diuen, un galliner. A un cert moment, en plena febre dialèctica, s'aixecà un senyor, Llo-

renç Pons Capellà, possiblement sense haver llegit la vigent «Ley de Régimen Local», i digué: «...es Batle no representa es poble». Al cap d'unes setmanes li arribà la sanció de 10.000 Pts. Un telegrama molt car.

Dia 31 d'Agost, a la parròquia de Sta. Eulàlia d'Alaior deia la Missa un jove capellà ciutadellenc, Joan Bosco Faner. A l'homilia es detingué a parlar de la visió cristiana sobre el dret a la vida. En aquest instant s'aixequen tres persones —pare, mare i filla— el pare, ex-batle, crida: «calla, burro» i surten del temple. Més tard, la guàrdia civil visita l'increpador, aquest no vol posar denúncia, ho deixa córrer. Els esquitxos arriben al Governador de Balears. Ningú sap qui ha fet la denúncia. Un mes després —i en circumstàncies ben diferents— vingué la multa: 300.000 Pts., la més alta que s'ha posat per aquestes terres. La denúncia, entre altres coses, diu que la meitat dels assistents abandonaren el temple.

Això ja són uns altres temps. L'estiu s'ha acabat i l'ambient s'ha enra-

rit per una situació confusa de violències que viu el País.

MANIFESTACIÓ A CIUTADELLA

Dia 25 de Setembre, devers les 8 del vespre, una trentena d'allops, entre 14 i 17 anys, sota el cabdillatge serè i triomfal de Lluís Mallo, «Delegado local de la Juventud», es presenten davant l'Agència Consular de França a Ciutadella. Mentre el carrer es va omplint entre l'esglai i el retgiró dels veïns, la infanteria de la O.J.E. —devia ser el cos auxiliar d'incendiaris— agafa una bandera francesa, la rega de benzina i li pega foc, però no deixen consumir-la. Agafen les despulles i envolten la senyera espanyola que oneja alterosa, amb pas de processó, enfilen cap el Born arrossegant la bandera infame, cridant: «El pueblo unido...», volten uns quants carrers i es dispersen. La cosa ha resultat insòlita. L'endemà no hi ha altre tema pel poble.

IGNASI MASCARÓ

FAJAS *Reina*® CORSETERIA

J. Masdeu

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

Ca'n Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Focolata amb ensaimades calentes
Gelats i quemullars
Obert tot lo dia

C/. fíol, 11

Tel. 211653

Ciutat

Cròniques de Califòrnia (VIII)

Fra Ginebró Serra

De ben jove net ja havia sentit parlar del missioner mallorquí que peu coix havia vengut a Califòrnia i que hi era tengut com un heroi. Més envant vaig anar d'excursió col·legial a veure la casa on va néixer a Petra. Més tard era sebre que cada estat americà té dret a posar dues estàtues, com si diguéssim els seus fills il·lustres, al Capitoli de Washington, i que una de les dues de Califòrnia era la del frare petrer de fa dos segles. I realment, quan vaig arribar a Califòrnia venia amb la idea, sentimental si voleu, de retre visita a les seves missions i deixar, almanco davant el seu record, la constància del pas d'un altre mallorquí.

Això obligava a un llarg viatge per la costa de l'oceà Pacífic, a més de caure'm un poc esquerra mà, però finalment he anat a una de les missions de més anomenada, la que fou el seu centre d'operacions, on més va viure, on morí i on està enterrat, la missió de Sant Carles Borromeu del Riu Carmel, coneguda simplement per la missió de Carmel, que ha donat nom al poble del costat.

Mentre era allà pensava què us en podria dir. Per una banda hi havia el perill de magnificació, de parlar de l'heroi, amb històries que tots més o manco hem sentit; per l'altra hi havia el perill del sentimentalisme mallorquí que a vosaltres possiblement us cansaria. Simplement, també, em podia reduir a parlar-vos de l'aspecte de la missió, on aquell dia em vaig trobar amb unes noces, sense cercar més emperons ni per ventures. Però també puc donar una ràpida mirada al que pugui haver estat l'heretat d'aquest mallorquí sobre l'actual Califòrnia, si és que de bon de veres en queda una heretat.

En fixar-se un s'adona que una important carretera rep el seu nom; que a certes ciutats, malgrat el comú sistema americà d'anomenar els carrers amb nombres i lletres, n'hi ha un amb el seu nom; que al parc de «Golden Gate» a San Francisco té una gran estàtua, ratificant-lo «fundador de les missions de Califòrnia» i on em vaig sentir obligat de fer-me una fotografia; que a la missió de Carmel se'l venera, fent-lo part de la història, talment com també ho pregona l'estàtua al Capitoli de Washington, però això en certa manera port semblar oficiós, mancat de vitalitat, i la gent californiana té realment la idea de l'existència d'aquest frare i de les seves missions perquè ho estudia a la història de l'escola, però no els cerqueu més busques perquè també n'hi ha que no

saben i tot qui fou. He arribat a pensar que realment el seu nom, a aquest país que realment s'ha de considerar material, és una imatge buida que honora un passat amb el qual tampoc no s'identifiquen i presuposa l'època colonial espanyola, precedent de l'època mexicana, amb les quals no se senten gens lligats, i recordau si de cas qualque cosa que us he dit a les cròniques anteriors. Quan se produeix tal casta de ruptura, no hi ha recuperació possible: hi ha el record a l'escola, però un record totalment fred, encara que realment m'ha calgut pensar si de totes maneres no val més aquest record, encara que fred, que no un oblit, i just imaginava, com exemple, què sabem els mallorquins d'en Ramon Llull o dels nostres reis Jaumes...

Per ventura un dels moments de més decepció quant a la presència de fra Ginebró fou el de la meua visita al capitolí estatal de Califòrnia a la capital, la ciutat de Sacramento. Confiava que allà hi hauria qualque símbol realment significatiu de la reconeixença oficial que aquest estat manifesta envers del nostre frare. En entrar, al centre vaig veure un gran conjunt escultòric que vaig pensar si seria d'ell, però resultaren esser en Colom i la primera dona d'en Ferran II. Al voltant, uns ingenus murals volien representar diversos aspectes de la història californiana, però en cap d'ells no s'hi podia endevinar clarament un homenatge al frare petrer. Vaig recórrer un parell de dependències però no vaig trobar cap detall significatiu que en presentàs fra Ginebró. Era a un lloc ben oficial, el centre administratiu i legislatiu de l'estat de Califòrnia, però res no el recordava; davant uns homenatges oficials hi havia també un significatiu silenci oficial.

Potser era perquè m'havia allunyat de la zona d'operacions del frare petrer. Per ventura, però aquest detall m'obligava a pensar si fins a cert punt la glorificació del nostre compatriota no responia a una situació fomentada per un petit grup, amb qualque representant a Mallorca i tot, però que, com passa realment amb totes les coses, una buidor els enrevolta. No m'havia fet jo massa il·lusions, però sempre el sentimentalisme mallorquí que tots més o manco duim m'havia recordat que ell era considerat un fill il·lustre de Califòrnia. Emperò, què són els fills il·lustres? Qualque cosa més que un record que clama en el desert? Deixem-ho estar.

Amb tot, hi ha el fet de la missió de

Carmel. Entre totes les de Califòrnia per ventura és la de més anomenada, lligada al record de fra Ginebró. Abandonada durant molt de temps, finalment reconstruïda, situada a una zona de gran bellesa natural, prop de la famosa península de Monterey, té un cert aire de santuari. No s'hi cregui, emperò, monumentalitat ni magnificències: les missions normalment són capelles simples, i així després del pati ben cuidat, quan ja hi era tot florit, s'entra a l'església, amb un retaule del temps, i al peu de l'altar la tomba de fra Ginebró, i al costat un parell més: la del seu company Joan Crespi, un altre mallorquí, la del seu successor Lasuén..., però sobre la seva tomba sempre qualque detall que les altres no tenen. Al costat, una capella lateral amb el seu sarcòfag, llavorat per un tal Jo Mora, de llinatge amb una certa modulació mallorquina, a principis de segle. A una banda de l'església, el cementiri civil, encara usat avui en dia, i a l'altra l'ample pati de la missió, que a part de la seva tasca religiosa també suposava esser un centre de treball. Aquest pati, d'aspecte cercadament hispànic, demostra esser una reconstrucció, però a la part possiblement original, on se sent també una patina del temps, s'acumulen els records del nostre compatriota. Hi ha la biblioteca, amb els primer llibres arribats a Califòrnia amb fra Ginebró, i no oblidem que ell fou a Mallorca, abans de partir cap a Amèrica, predicador i teòleg d'anomenada. Hi ha la cuina i el menjador de la missió i la cel·la on diuen que va morir. Al costat, una sala amb records seus: diverses fotografies de Petra, especialment de la casa on va néixer, una placa de l'ajuntament d'aquest poble, documents i fotocòpies, la declaració del senat californià en favor del segon centenari de la missió, amb citació de la senyora Dina Moore Bowden i l'ajuntament de Petra..., en conjunt una amalgama a l'americana amb certa voluntat de museu que a mi, en certa manera, em va fer molt present la nostra Illa. I en sortir vaig sucumbir a la temptació de posar el meu nom a un llibre de firmes que realment no serveix per a res, per a posar com a lloc de procedència, en lletres ben grosses, el nom de Mallorca.

Era cloure aquella visita meua. En sortir, la ciutat de Carmel vivia un fi de setmana d'estiu, amb les seves cases d'estiuejants i una platja d'arena clara i fina. Un poc més enllà una urbanització privada amb cases insospitades i la península de Monterey, amb els seus xiprers combatuts contínuament pel vent de l'oceà, mentre qualcun creix, solitari i decidit, a l'esperó d'una roca sobre l'aigua, mostrant la seva decisió que em recordava «El Pi de Formentor» d'en Costa i Llobera. Llavors no ho podia pensar, però ara pens si el primer mallorquí que fa més de dos segles va trepitjar aquestes terres no ve a esser un poc com aquests xiprers de Monterey vora els quals reposa per a sempre.

Rafel SOCIES i COMPANYY

SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

Damià Jaume

Novembre 75

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

MAIAS

Ybag..Varon

LINIA AVANÇADA PER HOMES
LINEA AVANZADA PARA HOMBRES
LIGNE AVANCEE POUR MONSIEURS
LATEST LINE FOR GENTLEMAN

CENTRE COMERCIAL "LOS GERANIOS"

AL C/. **SANT NICOLAU** 20B
PALMA DE MALLORCA